

Τίτελέ κε Ρῶλι uu Rῶm pikó n wói

Lελεε rítelé ntí kέμεε ní we

Kumúnjé κρε-i κε Ρῶλι uu πρεε unsē táánū n tenese kuú πρεε Kirisi pikó πρεε Rῶm keteni-i ní we rítelé ntí wói. U πρέε lalε uké uncee rinῶh hái ne Rῶm-pῶ kúu πρεε n hápaalē, uké kῶ πρεε Esipaanyi ha uké ha Nsímé Kεcire riyóó. Títelé κε Ρῶλί uu Rῶm pikó n wói ye icélaa inyine le κε Ρῶλι uu ní pa ne iketῶ-pῶ. U i pale kekéripi re: "Sisoipipi sin Yeesu ne kefa n tene κε Uléécaa uu si nyu re si aseí tikilenle. Linfatene mmē ne kῶ tulaalenle" (1:17).

Ifaaci iyē mεkériine ye mmé:

1. Ρῶλι ye nyísele re íye kai piyómeyáhaa isé pitiki ne lē kapi ye ne Yeesu Kirisi rintíki apí ne Uléécaa kefa tene kecῶpe we. Uléécaa icápine yee Rῶm-i ní we kέμεε, Kirisi pikó πρεε ápi Pisuífi ye kulúí wele. Amá Pisuífi ye kῶ Rῶm kέμεε kulúí wele, picῶ api pansε Kirisi pikó, pin kῶ ne nῶhlē pin Pisuífi piyomεyáhaa isé tíkilē. Yare li pise re mpuri sane pikó πρεε m pansε Kirisi pikó pῶkε kῶ isé iyē n tikilē néε? Ρῶλι ye maa re nfatene mee ye usoi riyu lo (1-8).
2. Isirayeli pikó πρεε mpuri κε Uléécaa uu n wée. Pi ne Kirisi pikó metone nkó kuu nté wói (9-11). Pisuífi meyā ye Nsímé Kεcire kepire ritῶle (9:30-10:20). Uléécaa ye kῶ ne wele un umpuri la. N ne ipuri icῶ yé keyáa Yeesu Kirisi kέμεε Uléécaa ipεeléε ceri.

3. Yeesu Kirisi icápine kέmee mεfine nkό mee nté wόlaalē. Pωoli ye kei símisile lē kapi ye Uléécaa n yáasi ne lē kapi ye ne picō nkíhniye kέmee n tóne. U pεpεε nfatene kέmee m pelaalē písei re piké pεpεε ápi nkemee m pelaalē ne m purú. Uu kō ne pi ténì re li pise re ríla nké pikεcáá n nyáni. Likumúhē re Uléécaa yèè akópe kέmee sisoiipi leselē, Nfáasone nn si lénì, asi ye pεε fe asì m pénelē sin ne we, nn kō ne si lénì, si ne Kirisi pin ne pénelē pin we (12-15).
4. Pωoli ye upimarεcō pεε Upíima pikεi n wa iyáhaa kulúì pasiipōle (16).

Iyáhaa

¹ Nέ Kirisi Yeesu ukεikó Pωoli, née rítelé ntí nó wόlu. Uléécaa yeε né sée re kέ panse utumε. U né wéεle re kέ Unsímé Kεcire riyóó. ² Uléécaa ye pεε hái mεkεε-me Uléécaa Nsímé atelé kέmee antepuyε maase re u yé Nsímé Kεcire mmē tó pa. ³ Ukεpipi Urópíima kεcáá nsímé ye mu. Pi u marile mesoi. U uyóopi Tafiti kεpirē le. ⁴ Ke Uléécaa uu pikpōkpō kέmee u n yukuse nnya kuu u sée re Ukεpipi, uu kō Unfaasone ne tiki uú ne linnanε u hε. ⁵ Urópíima Yeesu Kirisi ke Uléécaa uú ne ritiki uú ne ípεelée né nyíse re kέ panse utumε, kέ kō týεse ipuri nnéì pìsoi piké Kirisi rinyiri nnya ne kefa tene, piké pεε uyē Uléécaa m pakarelē. ⁶ Nό mpí ke Yeesu Kirisi uu nní n sée, nό ne kō lipite pē kέmeé wele.

⁷ Nό Ròm pikó mpí nnéì ke Uléécaa uu nní rí la uu kō nó wéε re ani panse upikó kam títelé ntí

wólu. Urósáa Uléécaa ne Urópíima Yeesu Kirisi piké ípaeléé nó nyíse api nkíninje nó he!

Li Pə̀ali ripóò wa re uké ha Kirisi pikó pεε Ròm-i ní we rilóólú

⁸ Pi keté nké nnéí nónnéfatene nsímé símisile rísone. Lē nnya kamí la ké ne Yeesu Kirisi ritiki ké ne nó nnya Uléécaa pə̀oneεe kelenε. ⁹ Uléécaa uyē kam n yáási nen Ukepipi Nsímé Kεcire yóólē yé itansei né li re mesére kam nónnésímé símisi ¹⁰ nen kə́ nṙá píyei nókenécáá yáási. Ne ye pise re uké lē umela kέmεε ncée né he ké nókenéméé hapə. ¹¹ Lē nnya, li pεε meyíkíyiki ripóò né we re ké piyéne nó hapə ké lē ke Nfáasone nn né n he nó ritéjse nəké iníjí wa. ¹² Ne la ké ma re ne nókenémεε sónepəle re nfatene mmē ke tó ne nnó ari kesē m má nké tíyese təké ikari kpáriisene.

¹³ Pimárecə, ne la re ani kō te ne pεε menécíre cápinele ké pilóólú nó hapə, amá hái ne nkpéni-me ám kahanε ncée n yē. Ne pεé la re pinékei piké kə́ nó kέmεε kuláa wa yarε kapi keté kecáá isoipuri icə kέmεε kuláa n wa mecə. ¹⁴ Li né pise re ké nṙá píye kέmεé ha, ayu ne sicare kέmεε písoi ne pisəhə ne pεpεe ápi líka n nyu kέmεε kai pise re ké ha. ¹⁵ Lē nnya kai ripóò né we re ké kə́ nó mpí nóó nní Ròm kuyu-i ní we Nsímé Kεcire riyóó.

Nsímé Kεcire ye rínanje le mee Uléécaa kέmεε n léeri

¹⁶ Nsímé Kεcire mmē rín isei né we. Nnanje nnyine ye mu ke Uléécaa uu ye ne pē nnéí pεε ne kefa u n tenelē ayu n lə. Pisui fi kuú ne koraane uú ne mpuri sanε pikó kέmεε tulu. ¹⁷ Asei kecáá, kei kai ye ne nyíse re Uléécaa yèè písoi pansesεle aseí pite.

Uyee ne Uléecaa kefa n tenelë mecire kóló kuu ye nfatene mmë ηmanε nnya yë te u aseï ute le. Lë kai nní Nléecaasimé ritelé-i wólaalë te: Nkó yee nfatene nnya m panse aseï ute yee nfáa má.

Sisoipipi nnét ye akópe wale

¹⁸ Uléecaa kuwáï ye keyómecaa-pó wemele. Pεpεε ápi u n waiselë ápi kó umela tikilë pεe yé ne ku risáne. Pi nsímései nyule, amá pin pεe pimewee kópe ne tápaalë te pisoï ápi kapε aseï ceri. ¹⁹ Pi lë ke kesoi pipi akε yé ní fe akε Uléecaa kecáá céru pinyuwe máálenle. Likumúné re Uléecaa ricuruu yee li pi cereise. ²⁰ Asei kecáá, Uléecaa likó áï kúyene we, amá umewai kémee kuu ye umecire lese uu nyíse kesoi pipi aké ne u yenu. Uyee ketë ne keyóme wa nnya, pi yé fe api kei ne yenu re u ínnaηε teneciré mále un kó Uléecaa. Sisoipipi ási yé ncée yë siké re ási likεcáá nyu. ²¹ Si Uléecaa nyule, amá ási ye pεe ríyu u waise, ási ye kó u pònnεse yare kasi yé pεe u m pònnεse re u Uléecaa nnya. Amá inírisimé ke pisoï apí ne mésunu apí ne pimεcire fómni, pikemúné akε pεe kuníri kapi m má nnya kunmaha-i lompó. ²² Pin pimεcire nyáni yare pi mewéesesəhə mále, némpákane piníri ηmaa ye pi. ²³ Api yúlu re ápi yé riwula piké Uléecaa kpóciré pakare, apí nya api conse api pεe kesoi pipi kee ye n kpu ne sinúipi ne ána ana likó ne límunui-munui séru re piléé api ye wula api lë pakare.

²⁴ Lë nnya ke Uléecaa uu pi riyá re piké mékperinkpewai kapi pisifa-i m músu n wai piké ne piipinε cire isei m pórii. ²⁵ Pi nnóome likó kpísi apí ne Uléecaa kecáá nsímései conse, api wúla api lë ke Uléecaa uu n wa yáási, api pεe Uléecaa yee n pá

yo n wa piyáhaa yulu, in kə ne uricuruu kaí ne sá re piké yáási hái ne mpa píyei-pə. Amí.

²⁶ Lē nnya ke Uléécaā uu piseicirékei pi tā, pinósi api pipila yá, pi ne pinósicə apí ha n sói, ái kə peé ne sá re líké lē. ²⁷ Pitisi pōo kə limεcə pipinəsi yá, apí ha ne nnáapí pipitiscə n sói, lin písoi ísei we. Lē nnya, pimεmare kópe mē kulaa kapi lē yē.

²⁸ Kápi nní n wéési piké Uléécaā céri nnya, Uléécaā ye pi riyále pikemúηé ake cókəi, api peé n wapisi ái ne sá. ²⁹ Mewai kópe ncəpuri ne rikpákárá ne nwóónaapí ne kufatoi kpeε pisifa-i we. Pikáipinkeε ne písoikə ne pipásaine ne piyaaluke ne mémare kópe mee pisifa-i cəpaalē. Pimεcəpecire kapi wóhaane, pin áyu kónaane, ³⁰ pin kə Uléécaā iláarə wai. Api ye úka waise, pin áyu wéési, pin pimεcire nyíse. Pi mewai kópe piwai kémee pelaalenle, api ye písáa ne píni pakare. ³¹ Ai we re usoi uké ne pi ritá, api nla má [api ye líka naresi] api ye íwe té. ³² Pi kə peε isé ke Uléécaā uu n yekei nyule. I maa re pepeε limewai mē n wai ye ne sá re piké pi kə. Pi kə peε li waille. Lē memáá, pi ye kə pepeε lē n wai kecáá rikpále.

2

Uléécaā ketahai kuú ne sisoipipi n túhaanene

¹ Mpa pən usoi úye mpuri, pō nkó pōo nní ne picə n túhaane pən akópe pi palē, ái we re piké íwe pō té. Pōo nní ne picə n túhaane pən akópe pi palē, mepócíre kaa lē akópe palē. Liriyíkí re pōo nní ne picə n túhaane, pś ne kə pimεcə waille. ² Tə meyíkíyiki nyule re nsímései ke Uléécaā uu ye ne pepeε lē n wai túhaane. ³ Pō nkó pōo nní ne pepeε

lẽ n wai n túhaane pòn kò pimɛcɔ wai, pò músu re p'ó né Ulééca ketahai kéméé lee? ⁴ Née Ulééca mɛwai sɔne píima ne uisoì niñe-niñe ne unfanare kaa lómiise. Aa nyu re umɛwai sɔne píima mee la re a mɛfine conseɛ? ⁵ Amá ripókín ntake ne kaa n yúlu re áa yé mɛfine conse nnya, mepócíre kaa lẽ kuwói píima cápíne keyáa kē ke Ulééca uú ne nsímései ukuwói kémee písoi n túhaanene. ⁶ Ketúhaane ke-i ke Ulééca uu yé m'pá úye mɛwai ihéé u pa. ⁷ Uu pɛpɛe lisɔne piwai ne n ñmóópúlẽ nfáa teneciré he. Pi lẽ wailɛ re uké umeyɔpi pi he uké kò ríyu pi waise uké kò tíyese piké pansɛ pícaaiciré. ⁸ Amá Ulééca yé pɛpɛe ne u n kénene ápi la piké nsímései kutu ricɔ, pin pɛe lɛlɛe ái ne n sá kutu cɔlẽ kecáa ukuwói píima súise. ⁹ Píweluke ne nwuutúũ mee mpí nnéi pɛe mɛwai kópe n wai likó. Pisui fi kaí ne mɛfoí máne, ai pɛé ne mpuri sane pikó kpá. ¹⁰ Tíyu ne ipakare ne nkíñniñe mee mpí nnéi pɛe lisɔne n wai likó. Pisui fi kaí ne mɛfoí máne, ai pɛé ne mpuri sane pikó kpá. ¹¹ Ulééca úu písoi ne picɔ kóólɛne.

¹² Mpí nnéi pɛe ápi isé kecáa n nyu apí ne akópe wai ye kpínine ápi ikεcáa ne pi túhaanene. Amá pɛpɛe ikεcáa ní nyu apí ne akópe wai ye kpínine apí ikεcáa ne pi túhaane. ¹³ Asei kecáa, ái mpí pɛe ye isé kutu ñmane riñcɔ pɛe Ulééca inipɛɛ-i aseí pite. Amá mpí pɛe isé n tíkílẽ kapi ye ha maa re aseí pite. ¹⁴ In te mpuri sane pikó pɛe ápi Ulééca isé n nyu ye pɛe isé iyē tíkílẽ, li wa yare i písifa kéméé wele pin ne i sónɛ, m'pá kápi nní i n nyu. ¹⁵ Pi lẽ nyísele re lɛlɛe isé iyē kémee ní we ye písifa kéméé wele. Pikemúnjé yèè pi nyísele apí céru re pi ye pinyine-i akópe wale, aké ye kò pinyine-i alari pi pa. ¹⁶ Lɛlɛe ha leerine

keyáa kē ke Uléécaā uu Nsímé Kεcírε kam n yóólē m páine uú ne pisoι túhaane. Kirisi Yeesu kuú ne tikine uú ne lē nnéi ke pisoι api n wai pin pékesi kecáá pi túhaane.

Pisuifi ne isé kecáá nsímé

¹⁷ Pó nkó pódō nní mepócírε rinyíri n he re Usuifi, pōn ne isé tálē, pōn Uléécaā nnya rikókōri wai, ¹⁸ pōn umela nyu, pódō kuu uisé kémεε n céesi re a ye lεlεε lico ne kekpeé ní we ceri, ¹⁹ pódō nní mepócírε n nyáni re pódō pinyíye tōrikeε, pōn kō pεpεε kuηmaha kémεε ní we metéi, ²⁰ ne piníri ne siwá ucélaa, re pō isé kémεε menyuwe ne nsímései yē nnya, ²¹ pō nkpéni nní lē picō céesile, aa pεε mepócírε picélaa pōone. Pō ye re ápi kape ye yáai, amá pōon pεε yáai! ²² Pō ye kō re ápi kape ye iwásá wa, amá pōon pεε iwásá wai! Pō ye re pō piléé kóhale, pōn kō pεε pilikó yááinkεε! ²³ Pódō nní isé nnya rikókōri n wai, pō ye kō isé rilóóle aá ne Uléécaā riyu kopu. ²⁴ Li Nléécaasimé kémεε wólaalē te:

Nó nnya, Uléécaā rinyiri ye mpuri sane pikó kémεε caaile.

²⁵ Asei kecáá, in te nō isé tíkilē ke piké api yé kuláa nó wa. In te nō isé rilóó, nópinéké ye we yare kukéciré. ²⁶ In te ukéciré ye lē ke isé ii m pise kecáá sónε, áni yē te ukukéciré yé Uléécaā kémεé n we yare pi u rikéleε? ²⁷ Mpuri kéciré ukó un isé n tikilē, úu yé tíyεε pódō nkó pódō nní isé n nyu áa ye pεε i ritiki, pōn kō kélē, aa yénu re pō akópe máleε? ²⁸ Lē nnya, ái ipiηε kecáá piké mpí pεε ye nyíse re usoi ye Usuifi le. Ái kō ipiηε kecáá piké mpí pεε piké yíkíyiki. ²⁹ Amá lē ke usoi uu kefa kémεε ní we lεε ye nyíse re u Usuifi le. Lē kapi ye maa re usoi ye meyíkíyiki kelenle.

Uléécáa Nfaasòne meké ye mē, ái isé mekó. Ai pisoi kéméé ke Usuifi uyē mpuri ipakare ii ye leeme, amá Uléécáa kémee le.

3

¹ In læ ni, kuláa ye kúye re usoi uké Usuifi? Yo ke piké api ye yoriye? ² Kuláa ye linnéi kéméé wele áku kumúnjé má. Kufoí yee re Pisuifi ke Uléécáa uú ne mefoí símisi uu Unsímé pianipe-i wai. ³ Asei ye kò nye re pikécòpe pinyine ápi aseí ritiki. Lē nnya, piasei kutikiciré yé tíyese Uléécáa pòò kò aseí pitiki yáá? ⁴ Ai nkpráni lē. Ai céreise re mprá usoi úye ye unòome le, amá Uléécáa pòò ne aseí tikilenle. Li likecáá wólalē te:

Li pise re apónóó aké n nyíselē te pò aseí ute le.

Nka ín wene kapi yé ne mepótúhaane kémee pò n cési.

⁵ Amá in te arósei kutikiciré yé tíyese ai nyíse re Uléécáa ye aseí tikilenle, tó pree maa re íye? Te ke Uléécáa uu yé nní likecáá ukuwòí ró í nyíse nnya, úu aseí tikilē? Lē ke sisoipipi asi ye m pise mecò kam nní pise. ⁶ Ai nkpráni lē. In pree lē, íye ke Uléécáa uu yé ne pisoi nnéi túhaane? ⁷ In te nnénóome yé tíyese ai nyíse re Uléécáa ye aseí tikilenle, ai kò ríyu u waise, yo nnya ke Uléécáa uu yé pree kò ne ró túhaane re tó pikópekóó le? ⁸ Yo nnya kári yé fe tóké maa re: Lē nnya, tóké akópe wa lisòne liké ne akemee léeme? Pisoi pinyine pree tiróyu n kópu ye re tóò ye lē ma. Uléécáa ye alari mále uké lē nnya lipite kutu ripasa.

Pisoi nnéi ye pikópekóó le

⁹ Tó nkpráni maa re íye? Te tó, Pisuifi ye mpuri sane pikó fe, née íye? Ai nkpráni lē. Tó pisímé masile re akópe ye ínnahe mále an ne kesé Pisuifi

ne mpuri sanε pikó múlǎ. ¹⁰ Li Nléécaasimé ritelé kέmεε wólaalǎ tε:

Usoi úka úu aseí tikilǎ.

Mpá ucíreníηε yíkíyiki nkó nní úu we.

¹¹ Úka mpuri úu mesəhə má.

Úka mpuri úu Uléécaα wéési.

¹² Pinnéí ye ncée kecire pitiki riyále.

Api kesé pinnéí isoi kpárá n wai.

Úka mpuri úu lisəne wai,

múpa ucíreníηε yíkíyiki nkó nní úu we.

¹³ Pinnəəsimé ye rikpíí le tεε n háalǎ.

Pialempi kapí ne nnóəme wapisi.

Melə ye pinnəə-i kúlaalenle yare iwáα yeε n kóni.

¹⁴ Awéeri ne nsímé kópe yeε pinnəə-i yipaalǎ.

¹⁵ Piana áα kusa ménye pikəikεε kέmεε wélú.

¹⁶ Mpá yei kapi lomə, picəainkεε ne picə íwe piwai yeε pilikó.

¹⁷ Api ncée mεε ye ne nkíηηηε ní ka nyu.

¹⁸ Api piisoi kapi n le kέmεε Uléécaα wuru.

¹⁹ Tə kə pεε nkpéni nyule rε li Uléécaα isé kέmεε wólaalǎ tε pεpεε isé metíki m má nnya kε isé iyǎ ii wólaalǎ, nsímé nké ne múpa úye n lukaalǎ nnya. Sisoipipi nnéí ye Uléécaα inipεε-i sikəpεkəó le. ²⁰ Úka mpuri úu fe uké lǎ kε isé ii m pise wa. Lǎ nnya kε úka úu yé fe uké Uléécaα kέmεε alari yǎ. Isé ye tíyesεε usoi uu céru rε u ukəpεkəó le.

Lǎ kε Uléécaα uu ye sisoipipi ayu n la

²¹ Lǎ kε isé ricuruu ne antepuyε apí pεε mεkεε-mε ní ma yeε nkpéni nní wa. Uléécaα úu ne isé ritiki uké ne sisoipipi waise aseí pite. ²² Pǎ nnéí pεε lǎ kuú ne Yeesu Kirisi rintíki uu wai ηmane kóló ne kefa n tεne kuu ye séε rε aseí pite. Likumúηé rε

Uléécaá úu písoi ne picò kecòpe kóólene. ²³ Sisoipipi nnéí ye akòpe wale, asi Uléécaá meyoopi paa. ²⁴ Amá Uléécaá ye uipeelée kémee pi pansesele aseí pite, faalaa ápi kò líka héele. Yeesu Kirisi yee umecire kpísi uu he nnya ke Uléécaá uu ne piayu ló. ²⁵ Uyē ke Uléécaá uu wée re uké umenye ne inyóonse wa iké pē nnéí pee umenye mē ne kefa n tene akòpe sárei uké ne nyíse re u aseí ute le. Uu pee mekee piakòpe akpanii pi wa. U pee ne kéyu pi purule. ²⁶ Lē kuú ne nyíse re u aseí tikilenle, úu nkpáni conse. Uléécaá ye kò lalé uké nfáani ketē nké kémee nyíse re u kò ne urinò kuu m ma kecáá wele. Likumúné re pē nnéí pee Yeesu ne kefa n tenelē ηmane kuu ye yē te aseí pite. ²⁷ Tó, Pisuífi ye pee nnyine má tóké ne picò rikókòri n waii? Aai, nka rín we! Isé pitiki nnya née mewai sòne nnya? Ai nkpáni lē. Likumúné re ái isé kai píse re usoi uké ritiki, amá nfatene kai píse re usoi uké m má. ²⁸ Tò kò yē te ái ke kesoi pipi ake yé lē ke isé ii m píse n wa nnya kake yé Uléécaá keyu-i aseí m má, amá kaké ne kefa n tene nnya kake yé aseí m má. ²⁹ Née Uléécaá ye Pisuífi ηmane Uleecaa le? Yare úu mpuri sane pikó Uleecaa, née iye? Eee, u kò mpuri sane pikó Uleecaa le, aseí kecáá. ³⁰ Uléécaá use yee we yee nfatene nnya pikéké pansesene aseí pite. Limecò kuu pikéciré nfatene nnya pansesene aseí pite. ³¹ Yare tò nkpáni lē maa re nfatene nnya, isé nkó ye pee tenele née? Ai nkpáni lē! Tò meníηe isé nnaηe nnéí i palenle.

4

Tóké Apiraham nfatene ne m pallē

¹ Tó nkpéni urósáayaha Apiraham pḥ nḥ maa re íye? Yo kuu Uléécaá kémee yé? ² In pee Apiraham liwaiwai nnya ke Uléécaá uu u pansese aseí ute, Apiraham yé pee fe uu lirikəkəri n wai. Amá ái nkpáni lē we Uléécaá kémee. ³ Nléécaasimé ritelé ye maa re: Apiraham uú ne Uléécaá kefa tene, Uléécaá uu lē nnya u pansese aseí ute. ⁴ Api ye kḥ nḥ yee pikéi n wa uu lihéé yósu maa re faalaa kapi u he. Úlikó ye ni kapi u pa. ⁵ Amá nḥ yee úu pikéi píka n wa uké ne m panse aseí ute un péé ne uyee ye ukópekḥ m pansese aseí ute kefa tenelē, liute yèè unfatene nnya pansese aseí ute. ⁶ Lē ke Tafiti uu tee re nḥ yee úu pikéi píka n wa, Uléécaá uu péé ne u pansese aseí ute ye únarekome le.

⁷ Pē nnéi ke Uléécaá uu akópe n sárei uu kḥ akécáá yáarii ye pínarekome le.

⁸ Usoi nḥ akópe ke Upíima úu n kééni ye únarekome le!

⁹ Pikéké ḥmane kapi tee re pi pínarekome le née ne pikéciré pḥ kḥ? Tḥ pimáa masile re kefa ke Apiraham uú ne Uléécaá n tene nnya ke Uléécaá uu u pansese aseí ute. ¹⁰ Iye kuú péé we Uléécaá uú ne u kpísi re aseí ute? U pee kélē née úu kélē? Api pee kahane u rinké. Uu pee kélē. ¹¹ Kepire kapi u riké ai nyíse re Uléécaá ye unfatene nnya u pansese aseí ute api kelene u ké. Apiraham ye lē nnya pansese pepe Uléécaá ne kefa n tenelē usaa úu kḥ pee kélē. Yare ke Uléécaá uu Apiraham m pansese aseí ute úu kḥ pee kélē meḥ kuu kḥ pē pansese. ¹² Apiraham ye kḥ pikéké usaa le. Ai pee pikéké nnéi. Amá u pepe nfatene m má yare kuú m má api kelene u ké usaa le.

Usoi nfatene mee ye lē ke Ulééca u yekei re u yé wa u yeneise

¹³ Asei kecáá, ái isé ke Apiraham uu pitiki fe nnya ke Ulééca u yekei re u ne upipirē yé masí ketē nnéi n te. Amá kuu nfatene m má Ulééca uú ne u pansese aseí ute nnya ye ní. ¹⁴ In te isé ke usoi uu ye ritiki uú ne lē ke Ulééca u n yekei re u yé wa yenu, nfatene n̄n p̄ee líka yoriye, urin̄o kuu n yekei ye p̄ee méwoo wale. ¹⁵ Li we re isé ye Ulééca kuwói yukusele. Isé insá n we, ápi ye ma re pi i rilóo.

¹⁶ Lē nnya, nfatene mee ye tíyese usoi uú ne lē ke Ulééca u n yekei re u yé wa yenu. Ip̄eelée ih̄ee ye nyi. Lē nnya, rin̄o yekei yekei tē p̄ó ne k̄o Apiraham pipirē nnéi rikó le, ái p̄epe isé n t̄ikilē n̄mane, amá ne p̄epe ur̄ósáa Apiraham meco nfatene m má ye pi. U ntónéi usaa le. ¹⁷ Li Nléécaasimé k̄eme ukecáá wólalē te: Ne p̄ó kp̄ísile am waise isoipuri kulúí usaa. U ntónéi usaa le Ulééca kuú ne kefa n ten̄e keyu-i. Ulééca uye ye pikp̄okp̄o nfáa n he, uu wai lele ái p̄ee ní we, áí weri. ¹⁸ U p̄é ne Ulééca tál̄enle un ne mé te Ulééca yé u waise isoipuri kulúí usaa. Li we re Ulééca ye p̄ee u ma re: Pip̄óp̄irē yé masí kulúí n we. Ai k̄o p̄ee lē kutá we uké ne m mé. ¹⁹ Apiraham nfatene ye p̄é ne wele nn páápú, amá un k̄o ne ān̄m̄é píle kumún̄é má. U k̄o p̄ee nyule re u ne nkp̄o nnyáá piwai masile, úu yé nkp̄eni fe uké kewá yē. Un̄osi Sara páa k̄o nkp̄eni kuwán̄mare we. ²⁰ Amá n̄pá ne lē, úu Ulééca rin̄o kesi, amá u men̄īne nfatene píima ne Ulééca r̄iyu waisele úu nkp̄áni ritīn̄a-tīn̄a. ²¹ U ne kefa ten̄ele re Ulééca ye n̄nan̄e mále uké ne lē kuu n yekei re u yé wa wa. ²² Lē nnya ke Ulééca p̄ó k̄o u pansese aseí ute. ²³ Tin̄oó

ntí kapi nní ní wáì re: Uléécaá yé u pansese aseì ute, áì uyē ñmané nnya kapi wáì re Uléécaá yé u pansese aseì ute. ²⁴ Tó mpí kuu nní ní pansese aseì pite, t́ nnya kapi kò lē wáì re tò Uléécaá uyé Urópiíma Yeesu pikpòkpò kémee n yukuse ne kefa tene nnya. ²⁵ Arókòpe nnya kuu tíye api u kopu, Uléécaá uu u yukuse re uké ró pansese aseì pite.

5

Nkìnjìne mee tó ne Uléécaá kècòpe ní we

¹ Ntófatené nnya ké Uléécaá uu ró pansese aseì pite. Nkìnjìne ye nképèni tó ne uyē kècòpe wele. Urópiíma Yeesu Kirisi yé tíyese kai lē wa. ² Uyé tíyese ké Uléécaá uu nfatene nnya uipelée nceé ró he ari fe arí ne péne ñsòne. Li nképèni tó láárúle re tó kam ari umeyòopi kémee ketóne yenu. ³ Háì ne nképèni ricuruu kari nní íwe n le, li ró láárúle áì kumúhè má. Tò nyule re íwe kémee ké usoi uu ye piñmòópú peikee, ⁴ uu piñmòópú kémee Uléécaá pitíki ceru ne aseì, uu aseì pitiki kémee fe uu ye Uléécaá ne n tálē un mé. ⁵ Uléécaá pitá ápi yé ró kíraase. Nfáasòne mmē kuu ró n he kuú ne unla arókíh kémee wa.

⁶ Kári pèe ñnanje m má tóké ne akòpe kémee le ké Kirisi uu pikòpekòó nkpò yòsí uu kpi. Uléécaá yé liitunje iyē yekei. ⁷ Li pèe páápúle piké ne usoi sòne ricuruu nkpò ní yòsí. In n la, unyine yé pèe fe uu ikari wai uu usoi sòne unyine nkpò yòsu uu kpi. ⁸ Amá lē kémee ké Uléécaá uu ró n nyíse re u ró lalé ye nní: Karí pèe arókòpe kémee ní we ké Kirisi uu ntókpò yòsí uu kpi. ⁹ Ké Uléécaá uu nképèni nní Kirisi inyóòonse menyé nnya ró m pansese aseì pite,

ái céreise re Kirisi yé kò Uléécaá kuwòí kέmεε ró lese.
¹⁰ Pέé uyε-i karí pεε Uléécaá pilaarò ke Uléécaá uu Ukeripií nkpò ne iláarò iyē kpu. Kuu nkpéni nní iláarò iyē pikópe ní masí, áí céreise re u yé kò Ukeripií nfaa ne tiróyu ló. ¹¹ Lē memáá, li kò nkpéni ró láárúle lin kò rikókòri ró we re tó ne Uléécaá ye larukusene. Urópíima Yeesu Kirisi ye tíyεse kai lē wa. Uyεε tíyεse ke tó ne Uléécaá ari larukusene.

Atam ne Kirisi kecáá nkó

¹² Limεcò kai we. Usói use, Atam nnya ke akópe aa ketē kecáá lomμε áá ne nkpò weri. Ke pisoí nnéí api akópe n wa nnya, nkpò nn pisoí nnéí tή. ¹³ Uléécaá uké kelenε Moisi isé ní léseme, akópe ye pεε ketē kecáá wele. Amá ke isé íi pεε kahanε n léeme nnya, Uléécaá úu pεε akópe keeni. ¹⁴ Mπά ne lē, kai Atam kumúnjé-i n kpísi áí ne Moisi-i tuiiri, nkpò ye pεé wele nn pisoí kóni, nπά pinsá Atam mecò rinóó ke Uléécaá uu n he rinlóó.

Atam ye pεε usói ucò uyεε n wεme kumíiri le.
¹⁵ Amá lē ke Uléécaá uu n he faalaa áí kusa piye. Usói use kuú ne ritiki uú ne he. Uyεε Yeesu Kirisi. Kei kuú ne ulisone pisoí meyā ticú ne nfanare.
¹⁶ Uléécaá ihεε faalaa mewai ye ne mempehē ne lē ke usói use kóló akópe aa n wa. Akópe ase kóló ke usói uu wa apí ne u túhaane áí ne u kpi. Amá lē ke Uléécaá uu usói n he faalaa uakópe kului mewai-máá yeε tíyεse kuu pansε aseí ute. ¹⁷ In te usói use akópe nnya ke nkpò nn pisoí kecáá ketóne yē, pē ke Uléécaá uu ípεeléε n nyíse uu pi pansεse aseí pite yé kò Yeesu Kirisi ηmane nnya nfáa yē, u ne pē api kesē iyóopi tone.

18 Yare ke usoi use akópe aa n tíyese apí ne nǐpá úye túhaane aí ne u kpi meɔ ke aseí mɛwai mɛse amɛ tíyeseɛ Uléécaá uú ne písoi nnéí pansese aseí pite, apí pɛɛ nfáa yenu. 19 Asei kecáá, usoi use kóló yɛɛ pipakare ní ye nnya ke písoi nnéí apí panse pikópɛkɔ́. Limɛɔ ke usoi use kóló yɛɛ Uléécaá m pakare nnya, písoi meyã apí pansene aseí pite.

20 Isé ye leemɛɛ ii tíyese akópe aa kulúí wai. Amá kei ke akópe aa kulúí n wa, Uléécaá ye kɔ kei písoi ípɛɛléɛ nyíseɛ aí ne kɛtɔ. 21 Yare ke nkɔ́ nn akópe nnya nnaɛ n yé nn písoi kecáá tone, limɛɔ ke nfáa tenɛcírɛ nń ne Uléécaá ípɛɛléɛ kuu písoi n nyíse nnya nnaɛ yɛnune nké písoi kecáá tone. Urópíima Yeesu Kirisi aseí pitiki nnya kari nfáa tenɛcírɛ yé.

6

Akópe áa kerócaá nnaɛ nka má

1 Lẽ nnya, tókɛ nkɔ́nɛ rɛ íye? Tɛ tókɛ nkɔ́nɛ akópe piwai ne kɛyú mahã uipɛɛléɛ iké pɛɛ meyã wa néɛ? 2 Ai nkɔ́nɛ lɛ! Akópe áa kerócaá nnaɛ má. Iye ke tó yé kɔ pɛɛ ne akópe kɛmɛɛ n we? 3 Ani nyu rɛ tó nní ntónéí Kirisi Yeesu kupɛnɛɔ kɛmɛɛ míni n wóle, tɔ kɔ míni piwole pɛ kɛmɛɛ ne u ripɛnɛɛ ari kesé kpíi? 4 Kapi míni ró ní wóle, tó ne uyɛ kapi lɛ tipɛnɛ apí kúlesi. Kesé kari lɛ kpu. Yare kuu kɔ Sáa Uléécaá nnaɛ nnya pikɔ́kɔ́ kɛmɛɛ n yisi, limɛɔ ke tó yé kɔ nkɔ́nɛ nfáa fale yɛ.

5 Asei kecáá, in tɛ tɔ ripɛnɛ ari unkpɔ́ kɛmɛɛ kesé kpi, tɔ kɔ limɛɔ pɛnɛnɛ arí n we arí ne umeyíse kɛmɛɛ kesé yisi. 6 Tɔ kɔ nyule rɛ isoi kpure iye-i karí pɛɛ ní we kapi ne ripɛnɛ apí kunapɛéɔ́ kecáá kari, ai wai rɛ akópe isoi iyɛ íi nkɔ́nɛ kerócaá nnaɛ nka

μά, ári kò nkpéni akópe ilasi le. ⁷ Li we re usoi nkó ye nkpò mí masí ye akópe ilasi kέmee lele. ⁸ Tòn m maá re tó ne Kirisi ye ripénele ari kesé unkpò kέmee kpi, tò kò ne kefa tenelenle re tó ne uyē yé kesé nfáa m má. ⁹ Tò nyule re Kirisi ye pikpòkpò kέmee n yisi úu kò píkai kpine, nkpò rín kò nkpéni ukecáá rínaje ríka má. ¹⁰ Kuu n kpu nnya, akópe áa kò nkpéni ukecáá rínaje ríka má. Nkpò cireníje kuu kpu. U nkpéni nfáa mále un ne Uléécaá mekó-i we. ¹¹ Lē nnya, nóké nómenécíre n nyáni re akópe áa nókenécáá rínaje ríka má. Ani kò nómenécíre n nyáni re nò Kirisi Yeesu kupéneco kέmee nfáa mále nòn ne Uléécaá mekó-i we.

¹² Lē nnya, akópe áa kape kò nkpéni nóinépije ye keyáa n kpine kέmee rínaje m má. Ani kape ilikáipi-káipi n tikilē. ¹³ Ani kape nóinépije kelō kenyine kpísi nóké akópe-i n wai. Amá ani nómenécíre kpísi ani Uléécaá anipe-i wai yare nò kpule ani yisi, ani nóinépije silō kpísi ani Uléécaá he aní ne lisone n wai. ¹⁴ Akópe áa yé nókenécáá rínaje yē. Li we re isé íi kò nkpéni nókenécáá rínaje ríka má. Amá Uléécaá nfanare mee nókenécáá rínaje má.

Ari kò nkpéni akópe ilasi kέmee we

¹⁵ Lē nnya, íye nkpéni? Te tó nkpéni akópe piwai ne kέyu mahā te isé íi kerócaá rínaje má re Uléécaá ípelee kέmee karí we nnyaa? Ai nkpáni lē! ¹⁶ Ani nyu re nòn nómenécíre n kpísi nòn usoi m pa re nóké uilasi n le nòn u pakarelē, nò meyíkíyiki uyē kani nní m pakarelē pilasi lee? Nòn nómenécíre n kpísi nòn akópe-i n tampo ani ailasi n le, nó lē nnya kpí. Nòn Uléécaá ilasi n le nòn u m pakarelē, nó ppe lē nnya Uléécaá inipee-i panse aseí pite.

17 Amá tɔ Uléécáa pakarɛ: Nɔ pɛɛ akópe ilasi lele, nɔ nkpéni kɛfa kɛsɛ nɛ icélaa tikilenle yarɛ kapi nó a n céesi. 18 Yeesu Kirisi yɛ akópe ilasi kɛmɛɛ nó lésɛle ani nkpéni pansɛ nɔn asɛi ilasi le. 19 Nɛ sisoipipi mɛcɔ símisilɛ rɛ áni yɛ mɛkɛɛ nsímé kɔ nnya. Nɔ pɛɛ mɛkɛɛ nómenécírɛ kpísilɛ nɔn mékperinkpɛ nɛ mɛwai kópe ilasi kɛmɛɛ wailɛ. Li tíyɛsɛle ani pɛɛ isoi yɛɛ íi nɛ Uléécáa n sá n le. Limɛcɔ kani yé kɔ nómenécírɛ kpísi ani lɛlɛɛ ní nyamí piwai ilasi n le, ai tíyɛsɛ ani pɛɛ isoi yɛɛ nɛ Uléécáa n sá n le.

20 Kumúnɛ́ kpe-i kaní pɛɛ akópe ilasi n le, lisɔnɛ piwai ápi pɛɛ nɛ nó yé. 21 Mɛwai mɛ́ kaní pɛɛ n wapisi yɛ nkpéni isɛi nó wɛlɛ. Yo kai nó yóriyɛ? Nkpɔ-mɛ́ kamé nɛ nó sí. 22 Amá Uléécáa yɛ nkpéni akópe kɛmɛɛ nó lésɛle uu nó pansɛsɛ upilasi. Nókunélélaa kpɛɛ kei rɛ lɛlɛɛ nɛ Uléécáa ní sá kani nkpéni wai nɔn nɛ kɛtɔ-pɔ nfáa tenɛciré mɛ́. 23 Akópe kulaa kpɛɛ nkpɔ, amá lɛ́ kɛ Uléécáa uu yɛ faalaa n hɛ yɛɛ nfáa tenɛciré kari yɛ tɔ nɛ Urópíima Kirisi Yeesu kupɛnɛcɔ kɛmɛɛ n yé.

7

Isé ti usoi yɛɛ n kpu kɛcáa rínanɛ ríka má

1 Pinémáɛcɔ, nɔ písoi lɛ pɛɛ isé n nyu. Nɔ́ kamí nɛ símisi. Nɔ paleilɛ rɛ kumúnɛ́ kpe-i kɛ usoi uu nfáa m má kɛmɛ́ kɛ isé ii ukɛcáa rínanɛ máa? 2 Isé kɛmɛɛ, unósi nkó yɛɛ n sɔ́ úu ncée má u nɛ ula piké túúnne ula uyɛ un nɛ nfáa má. Amá ula un n kpu, isé iyɛɛ pɛɛ u nɛ ula kɛcɔpɛ ní wɛ íi pɛɛ kɔ unósi kɛcáa rínanɛ mánɛ. 3 Amá in tɛ ula yɛ nfáa mále unósi uú nɛ utisi féé sóni, pi yé u sée rɛ unósi wásánkaí. Amá ula un n kpu, isé yɛɛ u nɛ ula kɛcɔpɛ ní wɛ íi

πρε κεεάά ρίναηε ρίκα μάνε, un πρέ uyε-i utisi féé n sóō, úu uwásánkaí. ⁴ Pinémáρεε, limεε και κω νό κέμεε we. Isé íi κω nkpéni nóκενέεάά ρίναηε ρίκα μά, nω pikpəkpə λε. Nό ne Kirisi yεε κεεάά ρί kpu ye ripénele ani kesé kpi. Usoi féé yεε nkpéni nó te. Uyεε kpu Uléεca u u yukuse, təké ne Uléεca pikei n wai lin kuláa má nnya. ⁵ Asei κεεάά, kumúné kpe-i karí πρε κεεάά cire ne irósoi n le, isé ye πρε tíyesele tən akópe káipinkeε, an irósoi kέμεε ró terii tən πρέ ne leεε ye ne nkpə ρί ka wai. ⁶ Tω nkpéni isé nnaηε kέμεε leε. Tω nkpéni leεε πρε ilási ró n tónselē anipe-i leε. Nfáasone nnaηε kέμεε kari nkpéni isoi fale le. Ai nkpéni isé yεε πρε μεκεε κεεάά ρίναηε m má anipe-i.

Isé yεε lē kapi ye n sée re akópe ró nyise

⁷ Lē nnya, təké nkpéni re íye? Te isé ye akópe le néε? Ai nkpáni lē. Amá isé yεε tíyese kamí ne akópe ceri. Likumúné re isé insá πρέ m ma re: Kape ye ucə líkó káipinkeε, ám yé πρε céri yo kapi ye sée re ucə líkó pikáipi. ⁸ Tinóō tee tíyesele akópe aa kenéμεε ρίναηε yenu, nen πρε mpá yo mpuri kέμεε picə líkó káipinkeε. Isé insá n we, akópe ye kpuwaalenle. ⁹ Ne πρε μεκεε wele ám isé nyu, nen nfáa má. Kam nkpéni i n céri, iyē ii πρε kenéμεε ρίναηε yenu, néε πρε kpi. ¹⁰ Ai πρε nkpéni wai re isé yεε yé πρε nfáa né n he ye ne nkpə kέμεε né ha. ¹¹ Isé yεε tíyese ke akópe aa lē kii ní ma nnya ρίναηε yē áa ne kuyúí né tani aa κω ne né kópu.

¹² Isé ye Uléεca líkó le, lē kii ní ma ye κω Uléεca kέμεε léerile, lin aseí tikilē lin κω nyaní. ¹³ Yare leεε ρί nyaní ye nkpéni pansεle lin né kópu, néε íye? Ai nkpáni lē! Akópe aké ne meyíkíyiki n nyíse re a

mesei akópe le, a isé yee ní nyamí kpísile aa pansese nkpo, akópe aa pree lē ke isé ii ní ma nnya n we lin nyáni re akópe ye mesei likópe le.

Akópe nnaŋe

¹⁴ Asei kecáá, to nyule re Nfáasone mee isé te. Amá inépiŋe mela ke née tikiłē. Ne we yare pi né kpísile apí ne akópe yáí. ¹⁵ Likumúnjé re ám menéwai cire asei kóméi. Am ye fe ké ye lē kam ní la wa, amá lē kam n kóhə kam ye wa. ¹⁶ In te ám likópe kam n wai piwai la, ne ma am ηmurei re isé ye nyamle. ¹⁷ Li pree nyísele re áí rinécúruu née lē wai, amá akópe nyee kenémee ní we nyee lē wai. ¹⁸ Ne nyule ηmaa re lisone áí kenémee we, ne la ké re menéwee kémee, lisone piwai yèè ripóó né wale, amá ám ye pree lipiwai fe. ¹⁹ Am ye lisone kam piwai ní la wa, amá likópe kám piwai ní la kam ye wa. ²⁰ In te lē kám ní la kam ye wa, li nyíse re áí née li wai, amá akópe nyee kenémee ní we ye nyee.

²¹ Ne yē te nní ke isé ii sónē. I la iké lisone wa, amá likópe lin pree meséere kenyále-i we. ²² Li kenéfa kémee né láárúle re ké Ulééca isé m múlilē, ²³ amá nen pree kə inépiŋe kémee isé féé icə nyáni. Isé iyē ne iyee ne kenémúnjé n sá ii kóméine. I akópe ilasi né simrile in tíyeselē nen akópe nyee kenémee ní we isé tikiłē. ²⁴ Linécə ye íwe wele! Wóo yé inépiŋe yee ne nkpo né n wéési kémee né lese? ²⁵ Ne Urópiima Yeesu Kirisi ne ritiki am ne Ulééca pəŋese!

Lē nnya, ne kenémúnjé kémee Ulééca isé ilasi tunle, amá nen pree inépiŋe kémee akópe ilasi le.

8

Lē ke usoi uu ye Ulééca Nfaasone m má un ne we

¹ Lẽ nnya nkpéni, pèpèe nè Kirisi Yeesu m pénélē pin nè we ápi má rē piké Uléécaá ketahai kuú nè pìsoi n túhaanèné iwamè n wai. ² Asei kecáá, isé yee ye Kirisi Yeesu kupénècò kémèe Nfáasòne nè rintíki íí nè nfáa he ye isé yee ye akópe nè rintíki íí nè nkpò weri kémèe né lésele. ³ Lẽ ke isé ii piwai m pòone rē merówee ye ñnanje i paase nnya ke Uléécaá ricuruu uu wa. Uké nè akópe nyee pìsoi isoi kémèe ní we an pi nyikilē n feriyè nnya kuu Ukepìpi tumme nè isoipìje yare pikópèkò mècò. Kenkpò mee lē ke akópe áá nè ñnanje m má cire nè a rinyiki. ⁴ Lẽ nnya kari yé nkpéni fe ari isoi n le yare ke isé ii m pise. Ari nkpéni merówee cire tikilē tòn nè isoi le, amá tò nkpéni irósoi lele yare ke Nfáasòne nn m pise. ⁵ Asei kecáá, mpí pèe pimèwee cire n tìkilē pin nè isoi le ye lē kapi ní la kemúnjé waille, amá mpí pèe piisoi n le yare ke Nfáasòne nn m pise ye Nfáasòne kemúnjé waille. ⁶ Usoi mèwee cire pitiki uké nè isoi n le yèè nè nkpò kémèe u hale. Amá isoi piluke yare ke Nfáasòne nn m pise yèè nè nfáa nè nkìjñijè kale. ⁷ Usoi mèwee cire isoi piluke yèè tíyesele uu wai Uléécaá ulaarò. Mèwee mē áme ye Uléécaá pakare, ticuruu áme yé fe meké lē wa. ⁸ Ai céreise rē pèpèe pimèwee cire ilasi n tú pin nè isoi le ápi yé fe piké lélee nè Uléécaá n sá wa.

⁹ Amá nǒ áni kò nkpéni nómenéwee cire ilasi tú nòn nè isoi le, amá lelee nè Nfáasòne n sá kani tìkilē, in te aseì kecáá, Uléécaá Nfaasòne ye nókenéméé wele. Unyine unsá Kirisi Nfaasòne m má, ái Kirisi yee u te. ¹⁰ Kirisi un nókenémèe n we, aseì kecáá, nóinépije ye kò nè akópe nnya nkpò kéméé wele, amá ke Uléécaá uu nó m pansese aseì pite nnya, Unfaasòne ye nfáa nó hele. ¹¹ In te uyee pikpòkpò

kémee Yeesu n yukuse Nfaasone ye nókenéméé we, uyee pikpòkpò kémee Kirisi Yeesu n yukuse yé kò tíyese nóinépiye yee ne nkpò n sá ii Unfaasone mee nókenémee ní we nnya nfáa m má.

¹² Lè nnya pimárecò, tò nkpeni riwóme mále, amá ái pee merówee kari ne riwóme má kari yé ne irópiye mela n wai. ¹³ Nòn nómenéla n tikilè nòn ne nóinésói n le, nò kpínine. Amá in te nò Ulééca Nfaasone tíye nn nókenémee pikéi wai nn nóinépiye mewai kopu, nó nfáa wa. ¹⁴ Pè nnéí ké Ulééca Nfaasone nn n séni ye Ulééca sipipi le. ¹⁵ Ái nfáa mee nó m pansese pilási pee iwame ne n tú kaní yósí, amá Nfaasone mee nó n kpisi nn waise Ulééca sipipi kaní yósí. Mmee mee ye tíyese kari ye ricáái ari Ulééca séi re “Apa”, “Sáa”! ¹⁶ Ulééca Nfaasone ricuruu ye tirócuruu símisile re tò Ulééca sipipi le. ¹⁷ Tòn Ulééca sipipi, tóò kò masí lè kuú ne ró m mé te. Tó ne Kirisi tóò kesé Ulééca likó te. Tòn Kirisi íwe kesé n li, tó ne Kirisi yé ha kesé umeyòpi kéméé n we.

Μεγόπι μεε κειρε n weme

¹⁸ Ne nyáni re íwe nnyí kémee kari neni nní ní we ne masí κειρε μεγόπι κε Ulééca uu ní lesene uké ró nyíse áme níka kémee kumúnheisene we. ¹⁹ Mπά yo κε Ulééca uu n wa ye meykíyiki ménle, ne kefa kesé Ulééca uké usipipi lese uké nyíse. ²⁰ Mπά yo κε Ulééca uu n wa ye panselé líwookó. Ái re liricuruu mela kémee kaí ne lè wa, amá Ulééca yee lè ne rínanje li wai. U lè wale un ne tálè te: ²¹ Ulikó kuu n wa yé kam ai rínanje mee li n caai ai ilási kémee li n tonselè anipe-i lelu, ai péé ne liripò n we lin kò Ulééca sipipi μεγόπι kéméé we. ²² Tò kò pee

nyule re n̄pá yo ke Uléécaá uu n wa ye hái ne neni-me ñmóópulenle, lin íwe le yare ke memárenlō ame ye unósi n kēheni. ²³ Amá ái p̄ee l̄e ñman̄e. T̄ó ne kō ñmóópulenle t̄on ne meyíkíyiki m̄é te t̄ó mpí ke Uléécaá uu nní Unfaa n laanse, uké mesei ró yósi yare usipipi uu kō ñnan̄e mee meke-e-me ró n caai anipe-i ró lese. ²⁴ Amá t̄o t̄alenle t̄on m̄é. Pitá p̄ē k̄ém̄ee ñman̄e ke Uléécaá uu tiróyu l̄o. Usoi un l̄e kuu n tál̄e un m̄é n nyáni, ápi ye p̄ee re u ne t̄alenle. Usoi yé fe uu l̄e kuu n nyáni maa re u kō t̄alenle u m̄é? ²⁵ Amá in l̄e kári n nyáni kari tál̄e, t̄o ye li m m̄enle ne ikari.

²⁶ Lim̄eç̄o ke Nfáas̄one p̄óo ye kō ró l̄é te ári páápú nnya. Asei keç̄áá, ári piyóm̄eyáhaa k̄ém̄ee l̄e kari yéé n we nyu. Amá Nfáas̄one ricuruu ye ke r̄oc̄áá Uléécaá yáasile n̄í ne in̄m̄opi yeé íi nn̄óo ne kúmaa n̄í we ke r̄oc̄áá u t̄eni. ²⁷ Kei ke Uléécaá yeé n̄pá úye kefa n nyu uu ye ne l̄e ke Nfáas̄one nn̄í la nké m̄ pise ceri. Nfáas̄one yeè Uléécaá pikó keç̄áá yáasile aí ne um̄ela sá.

²⁸ T̄o kō nyule re n̄pá yo yeè p̄epe Uléécaá n̄í la ne lis̄one kale. Lipite p̄ee nní p̄ē kuu l̄e kuu piwai n̄í la nnya n s̄ee. ²⁹ Uléécaá ye tíyesele re p̄ē nn̄í kuu meke-e-me n c̄eri uu kō meke-e-me pi w̄ee piké Ukepipi m̄eç̄o n we, Ukepipi k̄ē keké p̄ee pimáreç̄o kulúí k̄ém̄ee kefoí kuu m̄ári. ³⁰ P̄ē nn̄í ke Uléécaá uu meke-e-me n yekei re piké l̄e n we, u kō lipite p̄ē séele, p̄ē kuu n s̄ee, u kō pi pansesele aseí pite, p̄ē kuu m̄ pansese aseí pite, u kō r̄iyu pi waisele.

Uléécaá nla ye piyele

³¹ T̄ó nk̄p̄eni mmú k̄ém̄ee re íye? Uléécaá un ke r̄oc̄áá n kp̄al̄e, w̄oo yé p̄eé ne ró k̄en̄e? ³² Ukepipi

cire kúu kañne re áke kape íwe li, amá u ke kpísile uú ne ntónéí akópe nnya nyóonse, íye kai yé ppe wa úu yé ne uipeeléε kē nnya nípá yo ró mí pa? ³³ Wóo yé fe uú ne pē ke Uléécaá uu n wée túhaane? Liute úu we. Likumúnjé re Uléécaá yee ye usoi pansese aseí ute. ³⁴ Wóo yé fe uu akópe pí pa? Liute úu we. Likumúnjé re Kirisi Yeesu yee kpu, ái kō kei ne ripá, amá u nkpō kémee yisile, Uléécaá kuluke-luke-mē kuu kényukástone-i tú un kerócaá u welu! ³⁵ Yoo yé fe ai Kirisi yee ró n la anipe-i ró lese? Íwe píima née mpóocaai née piwéékuse née nkú née mpárí née nkpō piloró née nkpō ricuruu ηmaa? ³⁶ Lē kai nní Nléécaasimé ritelé kémee wólaalē te:

Pó nnya kari meséε nkpō lorólē pin tó nyáni yare isáñ kapí ne kesareyáí-i pikópe n tósu. ³⁷ Amá tō lē nnéí kémee uyee nní ró n la nnya feriyele ái ne kētō. ³⁸ Ne meyíkíyiki nyule re líka ái yé fe líké nla mmē kémee ró lese. Ai nkpō, ái kō nfáa, ái kō piléécaatume, ái kō liféé linyine lee nnañe m má, ái kō nfáani líkó née masí kepire líkó, ³⁹ ái kō kecáa líkó líka, ái kō lelee metene n we. Líka mpuri ái we. Urópiima Kirisi Yeesu nnya ke Uléécaá uu ró nyíse re u ró lalē. Lē nnya, líka mpuri ke Uléécaá uu n wa, áli we lee yé n fe ai Uléécaá nla kuu ró n nyíse kémee ró lese.

9

Isirayeli pikó ne Uléécaá rināo kuu n yekei nkó

¹ Lē kam nní mí maane ye nsímései le. Ne Kirisi ukó le, ám kiraase. Uléécaá Nfaasone ye tíyesele am céru re aseí ye nye. ² Aseí ye nye re tinépóo ye

meyánsei caailenle nen kò meséte kenéfa-i ne íwe pansente. ³ Né pɛe Ulééca pise re uké anóó né wa tó ne Kirisi toké túúnne liké pinémáreco, tó ne pɛ kapi mpuri nse-i m mári yoriye. ⁴ Pi Isirayeli pikó le ke Ulééca u u m pansese upikó, pin umeyoopi kémeé we. Pɛ kuú ne nkóméine sée u isé pi pa, u kò pi céesi lɛ kapi yé uinyóonse n wa, u rinóo pi yekei. ⁵ Ulééca ye hái pɛe meke-me pipikpure wéele. Kirisi ricuruu ye uképire ukó le, tòn kei kapi ketè nké kecáá u m mári m paine. Kirisi uyee pɛe kò mpá yo fe. Uyee Ulééca yee mpá píyei ipakare n te. Amí!

⁶ Ai we re usoi uké musí re Ulééca rinóo ári nkpéni rínanɛ ríka má. Ai re Isirayeli pikó nnéi pɛe Isirayeli pikó yíkíyiki. ⁷ Limeco, ái re Apiraham kumare pikó nnéi pɛe Apiraham sipipi yíkíyiki. Ulééca ye Apiraham maa re:

Isaaki kémeé kaa sipírɛ yenune api ye ripónyíri si séi. ⁸ Lɛ nnya, ái Apiraham sipipi nnéi sɛe Ulééca sipipi. Ulééca ye maa re usipipi yíkíyiki sɛe nní sɛ kapi Urinóo kuu n yekei kecáá ní mári. ⁹ Asei kecáá, tinóo tɛe n yisunu ye ntí:

Ké ne kelaane nní icó m pɛeme, Sara un kewántisi má.

¹⁰ Ai ne kei nmanɛ ripá. Limeco kai kò Repeka pinmánɛ keté kémeé we. Urósáyaha Isaaki yee pɛe piketé usaa. ¹¹⁻¹³ Uu pɛe kahanɛ pi m mari, ápi pɛe kò kahanɛ lisone née líkópe n wa. Mpá ne lɛ, Ulééca ye pɛe Repeka maa re: Uwéése yé panse uwá ulasi yare kai n wólaalɛ tɛ: "Yakupu ipuri kamí la, am Esau ikó yúlu." Ulééca kemúnɛ keké ne n wa nnya kai lɛ wa. Ai kesoi pipi mewai kuú paílɛ un ne wééke, amá

uricuruu kemúnjé kéméé kai léeri kuu ye ne usoi wéé.

¹⁴ Lẽ nnya, tó nkpréni maa re íye? Te Uléécaá úu aseí ute néé? Ai nkpráni lã. ¹⁵ U ppe Moisi maa re: Nen úye n la ké íwe tẽ, ne ye liute íwe ténle, nen kò úye n la ké ne kefa fénne, ne ye liute ne kefa fénnele. ¹⁶ Lẽ nnya, áí usoi mela kémee léeri, áí kò usoi ñhmóópú kémee léeri, amá Uléécaá yee ye usoi íwe n tẽ ñmane kóló kémee kai léeri. ¹⁷ Lẽ ke Uléécaá uu Esipiti Uyóopi maa re: Ne pò lésemele re ké ne pò ritiki ké ne nnénañe nyíse rinényíri tiké ne keté nnéi rinkóónú nnya. ¹⁸ Lẽ nnya, Uléécaá un úye n la uké íwe tẽ, u ye liute íwe ténle, un kò úye rikin n la uké tákaase, u ye liute rikin takaasale.

Uléécaá kuwáí ne upiwetu

¹⁹ In n la unyine yé fe uu né pise re: In lee ni, yo nnya ke Uléécaá uu ye péé ne pisoí cési? Wóo yé mpíí fe uké umela kesi? ²⁰ Pó kesoi pipi, pòo úye pòóké ne Uléécaá n kénene? Ketúhu yé fe ake umóme pise re yo nnya kaa nní né mǎó? ²¹ Utúhumóme ye ncée mále uké ne lã kuu ní la metipiperé wa. U yé fe uu mepéré mese mǎ kpísi uú ne ketúhu mǎm, api ye ne líyukóó ke wai, uu kò kecò mǎm, api ye kǎ ne likpárákóó wai.

²² Uléécaá ye ppe lalé uké ukuwáí ne unnañe pinyine kémee nyíse. Pppee sitúhu sǎ kapi ye ne likpárákóó n wa. Amá nǎpá ne lã, uu umecire tini uu ppepe péé ne nkprò n sá m múlẽ un tikín tǎpaalẽ. ²³ U kò péé lalé uké picò kémee nyíse re umeyóopi áme kumúnjé má. Pǎ kuu íwe tẽ. Pppee sitúhu sǎ kapi ye ne líyukóó n wa. Pǎ kuu kò meke-me wéé re piké umeyóopi kémee n we. ²⁴ Lelée nní tó mpí kuu nní

n sée. Ai kò Pisuifi ημανε, amá νε mpuri sanε pikó kuu sée. ²⁵ Lẽ κε Uléεcaα uu Osee ritelé kémεε maa ρε:

Mpuri mμε μεε ρίν πρε nnékó kam sónti ké sée ρε nnépurι.

Mpuri mmẽ isoi kám ye πρε ρί la kam sónti ké sée ρε nnépurι lala píima.

²⁶ Pẽ kam ye πρε ρί maa ρε:

Ani pinékó, kam sónti ké sée ρε Uléεcaα yeε nfáα n te sipipi.

²⁷ Antepu Esayi p̄s νε kò Isirayεeli pikó kecáá nsímé maa ρε: Mpá Isirayεeli sipipi siké kam siké kulúι n we yare mínimaa ritime nnyene, pisoι nkáripι nnyine ημανε riyu κε Uléεcaα uu lolune.

²⁸ Upíima ye rinóo tẽ kuu n yekei waine νε kέtə-pə, ketē kecáá áι nkpáni séséne. ²⁹ Lẽ κε Esayi uu mekεε-me woi ρε:

Uléεcaα, ketē νε keyóme ute unsá πρε ntópuri kémεε pinyine n tíye,

tó πρε pansεε yare Sotəm pikó,

Koməari pikó kari yé πρέ νε menyine n we.

Isirayεeli νε nfatene nsímé

³⁰ Lẽ nnya, tó nkpéni maa ρε íye? Te mpuri sanε pikó πρε áπι n wéesi piké pansε aseι pite ye kefa kapí νε u n tene nnya pansε aseι pite. ³¹ Isirayεeli pikó πρε n ηmóópúlẽ piké isé ritiki piké νε pansε aseι pite p̄oo πρε meníné lolu, áπι lẽ kapí πρε ρί la yẽ. ³² Iye kai πρε lẽ wa? Api wéesi ρε piké νε Uléεcaα kefa tene. Amá πι πρέ lalε piké piricuruu liwaiwai nnya pansε aseι pite Uléεcaα inipeε-i. Kei kapi πρέ νε “ripare tεε ye pisoι n lóise rikpəu.” ³³ Tipare tẽ nsímé μεε Nléεcaasímé ritelé kémεε wólaalẽ te: Nə yẽε, νε Siyəə ketē-pə ripare yekeile

tεε ye pisoι rinkpóuse
 ne kuparecaṅaa kpεε ye pisoι n lóise.
 Amá nkó yεε ripare tē ne kefa n tene
 úu isei meluke má.

10

¹ Pimárecò, kenéfa nnéi mela ne lē kam Uléécaā n welu yεε re uké nnépuri pikó riyu lo. ² Né fe am aseī kecáá maa re pi meykíyiki Uléécaā pikei kέmee ἠmóópúlεnle. Amá menyuwe ye pεε pi párilεnle. ³ Api ceri lē ke Uléécaā uu ye n tíyεse usoi úú ne pansε aseī ute, api pεε piicee cire n wéési piké ne pansε aseī pite, api pεε lē ke Uléécaā uu ye usoi m pansεse aseī ute pitíki yulu. ⁴ Kirisi ye isé ṛnaṅe paasele re Uléécaā uké pē nnéi pεε ne kefa u n tenelē pansεse aseī pite uinipeε-i.

Nkó yεε Uptima ne kefa n tenelē tiyu ke Uléécaā uu ye lo

⁵ Nsímé mmē ke Moisi uu lē ke usoi uu ye isé rintíki úú ne pansε aseī ute kecáá ṛ wói ye mmú re: Usoi nkó yεε isé kecáá n sόne yé isé iyē nnya nfáa yē. ⁶ Amá lē ke Uléécaā uu ye usoi nfatene nnya m pansεse aseī ute nkó ye mmú re: Kape mepóciεe m písei re wóo yé keyómεcaā ritaá? Li nkpáni yare pò lē teele re wóo yé ha Kirisi súisεmε. ⁷ Néε kape kò mepóciεe m písei re: Wóo yé nkpò kuhore kέmee súipò? Li nkpáni yare pò lē teele re wóo yé fe uu pikpòkpò kέmee Kirisi leseri. ⁸ Li mpíi Nléécaasimé kέmee wólaalē te íye? Li wólaalē te: Kεpómεε ne mpónó-i ne kεpófa-i ke Nléécaasimé nṛ we.

Nfatene nsímé mmě kari n yóólě ye mmě. ⁹ Pòn ne mpónòò pìsoi keyu-i n símisi re Yeesu yee Upíima, pòn kò kepófa-i ne kefa n tenelě te Uléécaá ye pikpòkpò kémee u yukuse, Uléécaá yé ripóyu ló. ¹⁰ Lě nnya, usoi un ukefa-i ne Uléécaá kefa n tenelě kuu ye Uléécaá inipèe-i pansè aseì ute, un n ñmurei uu háa, Yeesu uu uriyu lolu. ¹¹ Uléécaá Nsímé ritelé ye maa re:

Nkó yee ne kefa u n tenelě, úu isei meluke má. ¹² Líka áí aseì kecáá Usuifi ne mpuri sanè ukó kecòpe kóólelě. Upíima use ke pinnéí api má. Pě nnéí pèe urinyiri n sélei kuu ye ulikó meyá he. ¹³ Li kò Nléécaasimé kémee wólaalě te:

Upíima yèè nkó yee urinyiri n sélei riyu lolé.

¹⁴ Amá íye kapi yé urinyiri sée, pinsá ne kefa u n tenelě? Íye kapi yé kò pèe uyě kecáá nsímé kápi píkai n kómaalě ne kefa tene? Íye kapi yé kò ukecáá nsímé kò, unyine unsá unsímé rin-yóó? ¹⁵ Íye ke pìsoi api yé nsímé riyóó, pinsá pinyine n tumme re piké riyóó? Lě kapi Nléécaasimé kémee wólaalě te: A tíye pèpèe nsímé n yóólě nsě ye pinyáneì nyaní kpa. ¹⁶ Amá pè kapi rin-yóó ápi pinnéí Nsímé Kècìre mmě ñmurei. Esayi ye uritelé-i wóì re: Upíima, wóo nkpáni mmě kari rin-yóó kutu ricò? ¹⁷ Lě nnya, nsímé ke usoi uu ye n kò mee ye tíyese uú ne kefa tene. Nsímé ke usoi uu ye n kò mee nní Kirisi nsímé kapi n yóólě.

¹⁸ Ne pise re: Yare ápi pèe nsímé mmě kò, née íye? Pi n konle! Li Nléécaasimé kémee wólaalě te: Pimetě ye nípá yei tule.

Pirinòò ari pìsoi háì ketě ketò-pò tulu.

19 Ne re ké kò pise re: Isirayeli pikó ápi mmē kō, nées íye? Moisi ye likεcáá rinóo pεse re: Uléεca ye maa re: Né tíyεse nókenéfa aké ne mpuri nnyine pikó pεe ápi kuséi ní we re nsoipuri tóosi. Né kò tíyεse aní ne mpuri nnyine pikó pεe ápi mesohò méka m má wóosi. 20 Esayi ricuruu uu ikari wai uu yóó re: Uléεca ye maa re: Pεpεe ápi pεe né n wéési pεe né yé, pεpεe ápi líka né m písei kam menécíre nyíse. 21 Amá u Isirayeli pikó nkó maa re: Keyáa ne keriyu kam sásikεe re ké tó ne mpuri pakareciré mee nnékó ní késu kecōpe nyóonse.

11

Uléεca u Isirayeli pikó fóm

1 Lē kam pise re: Uléεca ye umpuri fómle nées? Ai yé lē! Tinécúruu ye kò Isirayeli ukó le. Ne Apiraham kepirē le nen kò Pɛnyamεε mpuri ukó. 2 Uléεca uu umpuri kuu hái mekeε-me n wée fóm. Nò Uléεca Nsímé ritelé kelō kē léise, nées yo? Kei ke antepu Elii uú ne Isirayeli pikó ne n wóosi uú ne Uléεca ténι. 3 U kei maa re: Upíima, pi antepuye pεe ne mpónóo n símisi kónle ápi sipónyóonsehúú forεsi. Menécíre kóló kai tíye, pin kò la piké né kpu. 4 Tε íye ke Uléεca uu rinóo u pεse? U u pεse re: Ne pisoι ákotokú aseεi menécíre yekeilenle pεe ápi píkaí Paali * anui n wúlalē. 5 Limεcō ke Uléεca uu kò nfáani ketē nké-i pisoι nkáripι ne uipεelée wée un umεcίre yekeilē. 6 Lē nnya, nfanare ke Uléεca uú ne pi wée,

* 11:4 Paali ye pεe piléε píima pinyine le.

ái re pimɛwai sɔne nnya. Insá lɛ, Uléécaá ipɛelée íi yé pɛe ípɛelée yíkíyiki. [In kɔ re pimɛwai sɔne nnya, áí pɛe ípɛelée kuu pi nyíse. Mɛwai sɔne ihéé íi ípɛelée ihɛɛ kapi ye usoi n hɛ.]

⁷ Lɛ nnya, íye nkɛpéni? Tɔ maa re Isirayɛeli pikó ápi lɛ kapi n wéési yɛ. Amá pɛ ke Uléécaá uu pikɛɔpɛ n wée nmanɛ pɛe li yɛ áí pitórɔɔ atu tápisi.

⁸ Li Nléécaasimé kémɛɛ wólalɛ tɛ:

Uléécaá ye pimɛsɔhɔ rikipilɛ, uu piinipɛɛ yarii ápi ye pɛɛ yɛ,

uu kɔ piatu tápisi ápi ye pɛɛ kɔ háí nɛ nɛni-mɛ.

⁹ Tafiti pɔ nɛ kɔ maa rɛ:

Pianyá ilukɛ iké pi pansɛ ripinɛ nɛ kei kai yé pi n tí liké kelólé-mɛ nɛ pi ha

piké pɛɛ pimɛwai kulaa yɛ.

¹⁰ Piinipɛɛ iké nyíinu ápi kapɛ ye yɛ.

A týɛsɛ piké mɛsére ritírí n kpúmímlɛ.

¹¹ Nɛ pisɛ rɛ: Lɛ nnya, Isirayɛeli pikó ye loolɛ áí nkɛpáni píkaí kuyisɛ wee? Áí nkɛpáni lɛ! Amá pikelólé ye týɛsɛle Uléécaá uu mpuri sanɛ pikó riyu lolu re pikɛfa keké tóosi nnya. ¹² Pikelólé ye týɛsɛle keté nnéí akɛ Uléécaá likó yénu, pikupakarɛciré aku týɛsɛ mpuri sanɛ pikó ápi Uléécaá likó yénu. Lɛ nnya, Isirayɛeli pikó nnéí pin nkɛpéni Yeesu Kirisi rintiki, Uléécaá likó yé pɛɛ kumúnjɛ m máa?

Mpuri sanɛ pikó riyu melalɛ nsímé

¹³ Nó mpuri sanɛ pikó kam nkɛpéni nɛ mánɛ. Néɛ Kirisi utumɛ yɛɛ mpuri sanɛ pikó kɛɔpɛ n keisi. Kai nní lɛ, li né láárúle rɛ pikei pɛɛ anénipe-i we nɛn pi wai. ¹⁴ In n la, li yé týɛsɛ am nnépurí pikó kufatoi yukusɛ áí nɛ pikɛɔpɛ pinyinɛ ayu lolu. ¹⁵ Uléécaá ye Isirayɛeli pikó ilúkɛ ritéle uu pɛɛ u nɛ isoipuri tɔrɔɔ

pikó κεεωρε nsímé nyóonse. Un nkpréni kò piketonε-i pi m pesεpò, íye kai yé peé n we? Li yé nkpráni yarε ke usoi uu ye n kpu uu pεeri!

¹⁶ Pin iluke n wa api ifoi wée api Uléécaα he, li nyísele re Uléécaα yeε itóròò nnéi te. Pin kulée kunyine iníní n kpísi pin Uléécaα n he, li nyíse re Uléécaα yeε ku te ne kuileε-pò. ¹⁷ Pisuifi ye wele yarε Olifiyee kulée kapi n támisi, Uléécaα uu kuilese inyine kérii uu iripòhò kpekpeε méwoo n le ilese meelú. Pó nkó, pòò nní mpuri sanε ukó, pò wele yarε Olifiyee kulée kpeε méwoo n le ilese. Pi pó kpísile api mémεelú pó meelúσε, pòn nkpréni kulée kapi n támisi iníní meni níru. ¹⁸ Lē nnya, kapε ilése iyē kapi n kérii n nyáni re íi kepóyu-i líka tu. Pòn mepócíre n taáselē, a n nyu re ái pòò nníní topori, amá nníní mee pò topori.

¹⁹ Pó maa re: Pi ilése iyē kériile piké ne iripòhò né rimεelúσε nnya. ²⁰ Asei ηmaa ye nye! Pi i kériile re íi nfatene má nnya, amá mpófatenε nnya ke pòò we. Kapε mepócíre n taáselē, amá iwame iké pó n we. ²¹ Pisuifi peε Olifiyee kulée kapi n támisi ilése, mπά ne lē Uléécaα úu pi kaηne. Pòò nní nlése kapi rimémεelú, kapε n nyu re pò kuu yé kaηne. ²² Lē nnya, a Uléécaα nfanare ripaí αα un-yupape paí. U ne pepeε kepire u riñtò kéyu páápúle, uu kutu pi pasa uu pò rínare wai. Lē nnya, li píse re pòké unnare ncee n tikilē. Insá lē, u yé kò pò tiké yarε kapi ye nlése rinké meεò. ²³ Limεεò, pē pin nfatene n yē, u yé kò pímeelú pi pesε. Uléécaα ye rínanε mále uké ne pímeelú pi pesε. ²⁴ Lē nnya, pó nkó pòò áα nní Usuiifi, pò we yarε Olifiyee kulée kpeε méwoo n le nlese. Pi nlése mmē tikéle api kpē kapi n támisi keεáá tóresi,

ái kò pεε ρε πò kpē nlese yíkíyiki λ. In τε Uléécaá ye lē wa, íye kúu yé pεε Pisuífi pεε ní we yare kuléé kapi n támisi ilese kapi n kérii isitonε-i i pεσε?

Uléécaá yé Isirayeli pikó nnét riyu ló

²⁵ Lē nnya pimáρεcò, ne la ké nó símisi áni kapε ne lελεε nní m pékaalē kecáá m palei, áni kapε kò ne nómenécíρε n nyáni yare nò pisòhò λε nnya. Isirayeli pikó kunai kémεε, pinyine yé pikóme n yulaalenle Uléécaá uú ha ne ípuri sanε nnéi písoi umpuri kecáá pikpápò n tene. ²⁶ Uléécaá uu pεε Isirayeli pikó nnéi riyu lolu yare kai Nléécaasimé kémεε n wólaalē τε:

Siyòò-pò ke Uyulale uu léerinε.

U yé tíyεε Yakupu kumare pikó api kepire píto u yá.

²⁷ Nkómεine μεε τό ne pē kecòpe n wene ye mmē kumúnjé kpe-i kam piakópe pi n sáρεine.

²⁸ Pi Nsímé Kεcire yeλε api pεε panse Uléécaá pilaarò, ai τό wáánáσε. Amá ke Uléécaá uu nní pεε pipisaayaha n wée nnya, u pi lale hái ne nkpréni-me. ²⁹ Uléécaá úu ye lē kuu usoi ne nfanare n he yòsí, úu ye kò pē kuu n wée kecáá kemúnjé conse.

³⁰ Nό ne kò pεε Uléécaá pipakare yeλε. Amá ke pē apí pεε kò nní kupakarecírε m má nnya, Uléécaá uu nkpréni nό íwe téni. ³¹ Limεcò ke pē api kò nkpréni Uléécaá pakarelē τε uké nό íwe té nnya. Amá u yé kò nkpréni pē nómenécò íwe té. ³² Uléécaá ye sisoipipi nnéi kupakarecírε kémεε yálenle ρε u la uké sinnéi íwe té nnya.

Uléécaá ye ipakare te

³³ A tíyε Uléécaá memá ye piyε kpa. Umewéεσεσòhò ne umenyuwe ye címúλε áme

kutepine we! Wóo yé fe uké uketahai kuu rinkéne ceri? Wóo yé fe uké ukemúné kuu n wai aseí kō?

³⁴ Li Nléécaasimé kémee wólaalē te:

Wóo Upíima kemúné nyu?

Wóo yé re u yé fe uu mesohō u kpa?

³⁵ Wóo mefoí linyine u heelē liké ne n we re u yé liute pihēe ceí?

³⁶ Ukemé ke mpa yo ai léeri. Uyēe tíyese ke mpa yo aí we. Umekó kémee ke mpa yo ai kō we. Uléécaaye mpa píyei-pō ipakare te. Amí!

12

Isoi fale piluke Ulééca pikei kémee

¹ Pimárecō, lē ke Ulééca u n nni íwe ró n té nnya, ne nó ημόρπύσelenle re ani nóμενέčíre kpísi ani u he yare inyóansesee kecire. Inyóanse iyē iké n kpáíilē in kō ne u sá. Lē kani yé u yáasi ai aseí m má. ² Ani kape ketē nté písoi mewai n tikilē. Amá ani tíyese Ulééca uké mesohō fale nó he meké nó consese. Kei kani yé pēé ne Ulééca mēla ceri. Nó lisōne ne lelee ye u n larisi ne lelee ní nyamí ne kétō-pō ceri.

³ Kefa ke Ulééca uú ne né n fénne nnya, ne la ké nónnénéí maa re úka úu kape ye umecire n taáselē liké tōsí, aí kō pēe aseí má. Amá ani ye kemúné wa keké ne n sá. Ulééca ye mpa úye nfatenē ne kumúné kunyine hele. Mpa úye uké ne ukēpá m pālē. ⁴ Ipiñe ise ke usoi uu má, iyē in ilése kulúí má, ilése iyē in pikei pikó pikó wai. ⁵ Limēcō mpa kari nni kulúí ní we, tō wale ipiñe ise tó ne Kirisi kupénecō kémee, tōn ntónéí muleinelē yare ke usoi ipiñe ilése ii nni m muleinelē mēcō. ⁶ Amá mpa úye ne ulikó ye ni ke Ulééca uú ne nfanare u n he. Li pise re mpa úye

uké ihεε iyē kuu n yǝsí nε pikεi n̄sǝnε wα. Uléécαα un úye n hε rε uké antepu pikεi n wai, liute uké ye Uléécαα rinyiri nε símisi uu lipikεi nε unfatεnε nnéi n wai. ⁷ Uléécαα un úye n hε rε uké picǝ lé, uké ye upikεi n wai lin nε pisoι léni. Uléécαα un úye n hε rε uké n céési, li pisε rε uké n céési. ⁸ Uyē kuu n hε rε uké ye picǝ ikari rikpáε, uké picǝ ikari n kpáriisε. Uyē kuu n hε rε uké kεfa n láárú, uké ye nε nfanarε hε. Nkó yεε iwééεε n tú uké n̄sǝnε upikεi n wai. Nkó yεε píwεkǝǝ n léni pǝǝké ye pi lé nε mpǝǝnarε.

⁹ Nla r̄n kapε kecáá kecáá nkó. Ani mεwai kǝpε n kǝhǝ. Ani lisǝnε piwai nε kényu m mahani. ¹⁰ Ani n lakaane yarε ke pimáρεǝ api ye n lákaane mεǝ. Mpá úye uké ye uuǝ pakarε uu ye ríyu u waisε. ¹¹ Ani kekei-i n toǝ, áni kapε siká m má. Ani n ηmǝǝpúlē nǝn kεfa kεsε nε Up̄iima pikεi wai. ¹² Nórínεpǝǝ riké lé kani n tálē nǝn mē nnya n láárú. Ani leλεε nó n wéékuselē nε n niñú. Ani piyǝmεyáhaa nε kényu m mahanlē. ¹³ Ani ye Uléécαα pikó pεε ncǝñ kέmεε r̄ we lé. Ani kapε ye pisánεyǝǝ nε siká wα.

¹⁴ Ani ye pεpεε nó n wéékuselē tinǝǝ sǝnε ritikisε. Ani ye pisoι rinǝǝ sǝnε ritikisε, áni kapε ye úka anǝǝ wα. ¹⁵ Píye pin mpǝǝnarε kέmεε n we, nó nε pē ani kesé mpǝǝnarε-i n we, píye pin n téni, nó nε pē ani kesé té. ¹⁶ Nó nε nópinéǝǝ ani nfasimé m pénelē. Ani kapε limáα-mαα nε líyukǝǝ nε nómεnécíre m músu. Amá ani ye lé ke úka úu nε kutu n cólē kuwéé-mē nókεnémúnjé pεsε. Ani kapε nómεnécíre n nyáni rε nǝ mεwééεsεshǝ mále.

¹⁷ Ani kapε ye unyine mεwai kǝpε nε mεwai kǝpε hέελε. Ani riñmǝǝpú ani ye mpá úye keyu-i lisǝnε

wai. ¹⁸ Lin yo kuwai n we, in te nókenémeé kai yé léeme nó ne mpa úye noké ne n láarúne, ani li wa. ¹⁹ Pinésáne lala kecire, áni kapε ye mewai kópe ke písoi api nó n wa nórinécúruu pi héele, amá ani ye riyá Uléécaá ricuruu uké ukuwəi pi nyíse. Li Nléécaasimé ritelé kémee wólaalē te Upíima ye maa re:

Néε ye usoi mewai kópe u héele. Néε ye mpa úye mewai u ceei. ²⁰ Li kə wólaalē te:

Nkū nn upóláarə n we, a u he uké li, nníré nn u n we, a u he uké n ntí.

Pən ye lē n wa, anakale weé kaa lē uriyu kecáá kəənu.

²¹ Kapε tíye mewai kópe meké pó feriyε, amá póké lisəne n wai áa ne mewai kópe feriyε.

13

Li pise re toké kuyu piwéése m pakarelē

¹ Li pise re mpa úye uké ye kuyu piwéése pakare. Iwéése íka íi we yeε íi Uléécaá kémee n léeri. Uléécaá yeε piwéése mpí nnéi peε nní ní we tonsente. ² Lē nnya, nkó yeε kuyu piwéése pipakare n yúlu ye lē ke Uléécaá uu ní la pipakare yulule. Mpi peε lē pipakare n yúlu ye pimεcire nsímé wéésile re Uléécaá uké ne pi túhaane. ³ Usoi un lisəne n wai, ái we re uké kuyu piwéése kewuu n túúni. Amá pepeε mewai kópe n wai kai pise re piké kuyu piwéése kewuu n túúni. Nénte áa la póké kuyu piwéése kewuu n túúni? In lē, a lisəne n wai, pó yé kapi yé pó m pakare. ⁴ Uléécaá pikéi kémee kapi lē we piké ne pó n léni liké ne pó sonesi nnya. Amá pən mewai kópe n wai, kepówuú keké n túúni. Ai méwoo kapi atéhe múilē piké ye usoi kutu ripasa. Uléécaá pikéi kémee kapi we nnya kapi ye ne uwaikópekəó túhaane api kutu u pasa uké

yé te Uléécaa ye ne u wóosile. ⁵ Lẽ nnya, li pise re nípá úye uké kuyu piwéése m pakarelẽ. Ai kutu pipasa nnya kani yé pi m pakarelẽ. Amá li pise re nóké pi m pakarelẽ te lã kaí ne nósinéfa-i nó sá re nóké wa nnya. ⁶ Lẽ nnya kani kò nní lampoo hééle. Uléécaa yee kuyu piwéése tonse re piké lã n wai piké ne upikei kémee n we. ⁷ Ani ye nípá úye lã kaní ne riwóme u m má u hééle. Ani ye ulampooyó lampoo hééle, ani ítòhò uyee ítòhò n yósu hééle. Ani ye uyẽ kai m pise re nóké n wuru wuri, ani kò uyẽ kai m pise re nóké ríyu waise, ríyu waise.

Usoi ne ucò kecòpe nla

⁸ Ani kape ye úka ne riwóme m má, insá nla riwome kani yé nómenécòpecire n lukaane. Nkó yee picò ní la ye Uléécaa isé ritikile ne iketò-pò. ⁹ Isé yee mí maa re: Kape iwásá wa, kape usoi kpu, kape ye yáai, [kape ye ucò kecáa nnóome wa] kape ye ucò likò káipi, ne isé icò nnéi ye isé nnyí kémee pénélenle re: A upóco n la yare kaa ripócúruu ní la. ¹⁰ Nla nín ye usoiçò mewai kópe wa. Lẽ nnya, nkó yee usoiçò ní la ye isé ritikile ne iketò-pò.

Usoi meciré picápine uké ne Yeesu Kirisi mepeme m mé

¹¹ Nò nkpéni nyule itunje iyẽ kémee kari nní ní we. Li tule re nóké lã nnòni kémee yisi. Itunje iye-i ke Kirisi uu yé tiróyu n lo ye nkpéni meyá ne tó rikale ai tósu peé uye-i karí peé ne Kirisi kefa pitene n kóraane. ¹² Kesine ye ketene tule, keyáa kè yé nfáani tu. Tóké kunmaha kémee mewai kerócáa lese tóké fóm, ari pee itòpilũ kapi ye ne metéi kémee n tò kpísi ari múlú. ¹³ Tò lale ntósé nké n nyamí yare lã kapi ye metunjetéi ne n sóne. Lẽ nnya, tóké merócíre

tí ne pilukecaainkee anyá ne pítaniré ne méwoo méwoo piwai ne mékperinkpe isoi ne picéhaankεε ne kufatoi. ¹⁴ Ani Upíima Yeesu Kirisi isoi kpísi ani tani uké nónínsoui kecáá m palē. Ani kapε tíye nónínepiηe iké ilási nó tónse iké peε ilikáipi-káipi nó n waise.

14

Ani kapε ye nópínéyómeyáhaacə akópe m palē

¹ Ani ye pepeε ápi nfatene kémeε m páápú yósi. Ani kapε ye n wéési nəké alari pikemeé m má. ² Unyine yé musí re u yé fe uu nípá iluke íye mpuri le, ucə nkó yeε úu nfatene kémeε m páápú pəon ayéhepei ηmanε le. ³ Amá nkó yeε nípá iluke íye n le úu kapε uyεε inyine n kóhə n lómiiεε. Nkó yeε iluke inyine n kóhə páa kapε kə nkó yeε nípá íye n le akópe m palē. Liriyíkí re Uléécaε ye kə uyē yósilε. ⁴ Pəó úye, pəóké ne ucə ukεikó akópe m palē? Un upikεi nśəne n wai née unsá nśəne pi n wai, uukeisaa kaí ne yē. U yé kam uu nśəne wai, liriyíkí re Upíima ye nnaηε mále uké ne u lē.

⁵ Unyine yé m músu re keyáa kenyine ye kecə fele, ucə pəó re sikucə ye ku. Li piεε re nípá úye uké lē kuu meyíkíyiki ukεfa-i m músu n tikilē. ⁶ Nkó yeε m músu re keyáa kenyine ye kecə fele ye lē wailε uké ne Upíima ríyu waise. Nkó yeε nípá iluke íye n le pś ne kə náásilε uké Upíima ríyu waise. Lē nnya uké i n le, liriyíkí re u ye iluke iyē kecáá Uléécaε pəonεεle. Nkó yeε úu n le pś ne kə lē wailε uké ne Upíima ríyu waise. Lē nnya, úu kapε ye i li. Uyē ne ye kə lē nnya Uléécaε pəonεεle. ⁷ Asei kecáá, tó úka úu uricuruu mekócire nnya nfáa má, úka úu

ye kò uricuruu mekócire nnya kpu. ⁸ Tòn nfáa m má, Upíima mekó kéméé kari nfáa má, tòn kò n kpu, Upíima mekó kéméé kari kpu. Lẽ nnya, m̀pá tòn n kpu nées tòn nfáa m má, tò Upíima pikó le. ⁹ Kirisi ye kpule uu p̄eri un nfáa má re uké ne pikp̄okp̄o ne p̄ep̄ee nfáa m má Upíima. ¹⁰ Yo nnya ke p̄óo p̄ee up̄óc̄o akópe palé? Nées yo nnya ke p̄áa up̄óc̄o waiselé? Tò ha ntóní Ulééca keyu-i sínle uké ne ró túhaane. ¹¹ Li Nléécaasimé ritelé kémee wólaalé te: Nées Upíima, ne nfáa mále.

Pisoi nnéi yé kam api kenéyu-i wúla.

Pisoi nnéi api kò Ulééca ríyu waise. ¹² Lẽ nnya, m̀pá tó úye ye sóntile uké uricuruu ne unnòò lè kuu n wa Ulééca símisi.

Kape tíye up̄óc̄o uké p̄ó nnya akópe wa

¹³ Lẽ nnya, ári kape ye meróc̄op̄ecire akópe m pasiine. Ani yekei re áni yé líka wa lee yé n̄ounéc̄o rinkp̄ouse nées lee yé kelólé-m̄e ne u rí ha. ¹⁴ Ne nyule, am kò tó ne Upíima Yeesu kup̄enec̄o kémee yénu ñmaa re líka ái liriýíkí-me líkperinkp̄ek̄ó. Amá úye un m músu re linyine ye líkperinkp̄ek̄ó, uricuruu kaí ne mékperinkp̄e má. ¹⁵ P̄on lipóluke-luke nnya up̄óc̄o rip̄óo n caaise, ái ríla kémee kaa lè sóne. Kape lipóluke-luke nnya tíye uyē nnya ke Kirisi uu n kpu uké p̄ó. ¹⁶ Ani kape ye wa pic̄o piké lelee ne n̄ó n sá nnya nkópe yē piké símisi. ¹⁷ Ulééca iȳopi ii piluke ne piníré nkó nnyine kéméé we. Amá lè ke Nfáas̄one nn ye n he nkó ye mu. Lelee nní aseí ne nk̄iññiñe ne mp̄ónare. ¹⁸ Nkó yee lè Kirisi p̄ikei n wai ye ne Ulééca sále, pisoi p̄ó ne ye kò u n waiselenle.

¹⁹ Lẽ nnya, tóké ye lelee ye ne nkíninje ní ka ne lẽ kari yé ne n ñmóópúsenelẽ wéési tòn ne kesé papisi.

²⁰ Kape lipóluke-luke nnya Uléécaá mewai caai. Asei kecáá, liluke-luke líka áí mékperinkpe má. Amá in te usoi yé iluke li, ai lẽ nnya uucɔ ne kelólé-mẽ sí, áí nyamí te uké i li. ²¹ Li nyam te usoi úu kape isare li née úu kape píta n ntí née úu kape ne lelee ye uucɔ ne kelólé-mẽ ní ha ne rikɔ, [née úu kape lelee yé uucɔ m pepire née lelee yé rinárei u n waise ne rikɔ]. ²² A Uléécaá keyu-i lẽ kaa ripócúruu kepófa kémee nsímé mmẽ kecáá ní músu wa. Nkó yee lẽ kuu m músu re lisone n wai ye únarekome le, in te úu likemee nkópe níka ne umecire túhaane. ²³ Amá nkó yee uliluke-luke nnya n tíru un kɔ pée ne li le ye umecire akópe palenle. Liriyíkí re umewai áme nyíselẽ te ukéfa kéméé kai léeri. Lẽ ke usoi uu ye n wai un tíru ye akópe le.

15

A ye lelee yé upócɔ rinñmóópúse wa

¹ Tó mpí, tóo nní nfatene kémee m páápú, li pise re tóké pepée ápi kahane m papisi rinárei ne kutu ríco ari lelee ne ró ní sá piwai yá. ² Li pise re mpa úye uké ye lisone wa liké uucɔ larisi liké ne u n léni un ne nfatene kémee papisi. ³ Kirisi úu pée ne lelee ne u n sá kutu cɔlẽ, amá u pee waiye yare kai Nléécaasimé kémee ukécaá n wólaalẽ te: Alé nyẽ kapi p̄ Uléécaá n lámaanke ye kenécáá peemele. ⁴ Lẽ nnéi lee nní háí mekee-me n wólaalẽ ye wólaalenle liké ne ró n céési. Li pise re Nléécaasimé ritelẽ tẽ tiké tíyese tóké pikáhá-káhá fe tóké kɔ ne tirópóo n we tòn ne lẽ kuu n yekei re u yé ró pa mé. ⁵ Uléécaá yee ye n wa usoi

uú ne káhá-káhá uu kò ne uripòò n we uké tíyese tóké Kirisi Yeesu mewai n tikilē, nípá úye ne ucò pin ne kemúnjé kесе má. ⁶ Lē nnya, ani nónnénéí ripéne ani rinóò rise kémee Urópíima Yeesu Kirisi Usaa Uléécaa pakare.

Isoipuri nnét nnya ke Kirisi uú ne Nsimé Kεcire ka

⁷ Ani nómenécòpecire nsone m múnelē yare ke Kirisi uu nó ní yòsí uu múlú mecò, liké ne Uléécaa rinyiri rintaáse nnya. ⁸ Asei kecáá, Kirisi ye pansеле Pisui fi ukeikó uké ne lē ke Uléécaa uú ppe n yekei re u yé pipisaayaha wa n wa nnya. Un lē n wa, liké ppe nyíse re u ye lē kuu ní ma wale. ⁹ Mpuri sanε pikó pò né kò íwe ke Uléécaa uu pi n tē nnya urinyiri ritaáse, yare kai ke Nléécaasimé kémee n wólaalē te:

Lē nnya kam isoipuri kecòpe ripónyíri haane am kò siyóme yom aní ne tipónyíri taáse. ¹⁰ Li kò wólaalē te:

Nó isoipuri, nó ne Uléécaa pikó ani kesé mpòonare yē! ¹¹ Li kò wólaalē te:

Nó isoipuri nnyí nnéí, ani Upíima rinyiri ritaáse, Isoipuri nnyí nnéí iké u ritaáse! ¹² Esayi pò ne kò wòí re:

Isai keyase ye sóntile keké isoipuri pikó kecáá m paílē.

Pi yé kam apí ne u n tálē.

¹³ Uléécaa yee ye usoi ripòò n larukuse uké nfatene kani m má ne ritiki uú ne mpòonare ne nkíhniye meýá nó he. Nfáasone nnañe nké lē kani m mé titaáse.

Pòòli ye ncée mále uké wòí yare kuu nni ní wòí

¹⁴ Pinémárecò, tinécúruu ηmaa ye nyule re nò nípá yo kémee mewai sone wailē. Nò kò menyuwe nnéí

mále nòn kò tulaalẽ tẹ nọ fe ani nómeneécòpècìrẹ n célaane. ¹⁵ M̀pá nẹ lẹ, nẹ rítelẹ ntí kẹmẹe isímé inyine meyã nẹ kẹyú mahanlẹ am wólu kẹ nẹ lẹ kani pinyuwẹ m máálẹ nọ léise. Uléécáa kẹfa kuu né n fénne yẹe lẹ ncée né hẹ nen nẹ lẹ nọ wólu. ¹⁶ U nẹ né ke fénnele rẹ kẹ mpuri sanẹ pikó kẹmẹe Yeesu Kirisi rinyiri riyóó. U né wéle uu ilúkẹ yekei rẹ kẹ Unsímé Kẹcìrẹ riyóó mpuri sanẹ pikó piké nẹ m panse inyóhnsẹ yẹe nẹ Uléécáa n sá nnya. Nfáasòne yé tíyese apí n we yarẹ ihẹe yẹe nẹ u n sá kapi ilúkẹ n yekei. ¹⁷ Lẹ kam nní tó nẹ Kirisi Yeesu kupénecò kẹmẹe n wai nnya, né fe am Uléécáa kẹyú kẹmẹe rikókòri n wai. ¹⁸ Liriyíkí rẹ ám yé kaha kẹ nféé nnyine rikpápò, insá lẹ ke Kirisi uú nẹ né rintíki uú nẹ wai rẹ mpuri sanẹ pikó piké nẹ Uléécáa n waise nkó. Nnésímé nẹ menéwai mee tíyese kuú nẹ lẹ wa, ái nées wa. ¹⁹ Uléécáa Nfaasòne mee lẹ mewisana nẹ mewisai píima wapisi nrí nẹ nyíse rẹ n rínanjẹ mále. Lelẹe tíyese kam fe am hái Yerusalem-pò Kirisi Nsímé Kẹcìrẹ meyá yóó am nẹ Ilirii tulu. ²⁰ Nẹ waisele rẹ kẹ Nsímé Kẹcìrẹ riyóó kei ke úka úu kahanẹ Kirisi nkó nka n kò ái kapẹ wa rẹ nẹ ucò rikui kuu n yekei kẹcáa mmẹle ritòsi nnya. ²¹ Nẹ lẹ waille yarẹ lẹ kapi Nléécaasímé kẹmẹe n wói rẹ: Pẽ kápi píkaì unsímé n símaalẽ yé kam apí u yenu. Pẹpẹe apí unkó nka n kómaalẽ yé kam apí n-asei kom.

²² Lẹ nnya, kaí nẹ nkpèni tu, ám kahanẹ kẹyú n yé kẹ nókènémeé hapò. ²³ Amá pikéi apí nkpèni silò se-i nẹ né we. Háì aḡmẽ anyine-me kai ripóó né we rẹ kẹ pilóólú nọ hapò. ²⁴ Amá nẹ lalẹ nen píyeyi Esipaanyi n tósu, kẹ nókènémeé ritikipò kẹ nọ rilóólú tókẹ nkáripí nókènékúrí tone rinépóó riké kpu, ani

πρε limemáá né léni amí ne nnécée nōh. ²⁵ Amá Yerusalem kam ituñe nnyí kέmee tósu ké ha Uléécaá pikó πρε kei-pō ní we lé kelenε. ²⁶ Uléécaá pikó πρε Masetuwaani ne Akayii-pō ní we ye símaane re piké siwóó tóhō piké ne Uléécaá pikó πρε Yerusalem kuyu-i ní we pin íwe má lé. ²⁷ Piricuruu πρε ne piripōó lé wa. Asei kecáá, li kō πρε pise re piké lé pi wa. Liriyíki re Pisuífi ye Uléécaá piyulale ne mpuri sane pikó hōone, ápi lé ke Uléécaá uu pi n he ne mpuri sane pikó yè. Lé nnya, li pise re mpuri sane pikó pōóké kō pē ne pilikó kapi m má lé. ²⁸ Nen pikéi pē m masí, nen kō ítōhō iyē pi rimmúise, né πρε nókenémee ritiki amí ne Esipaanyi tómpō. ²⁹ Ne kō nyule re nen ha nókenéméé n hapō, Kirisi yé ne né ritiki uú ne meγá nó kpá.

³⁰ Pimáreco, Urópiima Yeesu Kirisi rinyiri kέmeé ne níla ke Nfáasone nn tó n he kέmeé kam nó ημόópúselē te ani ye kenécáá Uléécaá yáasi. Ani Uléécaá yáasi ani atōpi né n léni re ³¹ am kapε peπεe ápi Yutee keteni-i Uléécaá m pakarelē anipe-i lóipō. Ani kō iwelε ne né lé te Uléécaá pikó piké ha ítōhō iyē kamí ne nní Yerusalem n sí nsone yōsí. ³² Lin lé n wa, kam yé πρε nókenémee tuiπō ne mpōonare. Uléécaá un kō n la, am nókenékúrí tone am nkáripí wénte. ³³ Uléécaá ye ye nkínñiñe n he uké nónnénéí kekúrí n we. Amí!

16

Pōoli ye uricuruu písoi yáasi

¹ Ne uróyíi Fepee ye Senikireesi-pō Uléécaá icápine kέmee pikéi n wai nó pááipole. ² Ani nsone Upíima rinyiri kέmee u yōsí yarε kai m pise re

Uléecaa pikó piké yóoinε. Ani kò ne kutu u n còlε, nòn lε nnéi kuu yé nó m pise re ani u wa kémεε u léni. Uyε ticuruu ye kò písoi meyã lénle uu kò né léni.

³ Ani kò Pirisili ne Akilasi yáasi. Pinékεicò ye pi. Tó ne pε tó kesé Kirisi Yeesu kekεi kémεé we.

⁴ Pi nkρò heirele apí ne nnéfáa yósu. Ai menécíre née pi pònese. Uléecaa icápine nnyí nnéi pikó pεε mpuri sanε pikó kémεε ní we ye kò pi pònesele.

⁵ Ani Kirisi pikó pεε ye pikeyo-i n cápine nnéi yáasi. Ani kò unésáne lala Epayinεeti yáasi. Uyεε Asii kuwée-mε mefoí ne Kirisi kefa tenε. ⁶ Ani Maari yeε nókenécáá meyã n náasi yáasi. ⁷ Ani pinémáρεcò Anturonikuusi ne Yuniyasi yáasi. Tó ne pε ne pεε kesé kukpaniilee-i welε. Pi Kirisi pitumε pinyine le ke písoi apí ní la hái. Ticuruu pi pεε Kirisi pikó le née kelene panse uukó.

⁸ Ani Upíima kupéneçò kémεε unésáne lala keçire Ampilyatuusi yáasi. ⁹ Ani urókεicò Uripεε yáasi. Tó ne uyε tó Kirisi pikei kesé wai. Ani kò unésáne lala Sitakiisi yáasi. ¹⁰ Ani Apeleesi yeε n nyíse re u Kirisi ne kefa tenelenle yáasi. Ani kò Arisitopuuli keyò pikó yáasi. ¹¹ Ani unémáρεcò Erootiyò yáasi. Ani Narisiisi keyò pikó pεε Upíima ne kefa n tenelε yáasi. ¹² Ani Tirifεeni ne Tirifoosi yáasi. Pinósi pinyine ye pi, pεε Upíima pikei n wai. Ani Perisiiti yáasi. Unósi unyine isoi kam ní la hái lo. U meyã Upíima pikei kémεε náásile. ¹³ Ani Rufuusi ke Upíima uu n wée ne uuni ke née ye kò n sée re unéni yáasi. ¹⁴ Ani Asenikiriti ne Filekò ne Herimεεsi ne Paturopasi ne Herimaasi ne pimáρεcò pεε pikεmεε ní we yáasi. ¹⁵ Ani Filolòki ne Yuli yáasi ani kò Neree ne uuyei ne Olimpasi ne Uléecaa pikó pεε pikεmεε ní we nnéi

yáasi.

¹⁶ Ani nómenécɔpecire yáhaane ani memárecɔ pirane. Uléecaa icápine nnéi pikó ye nó yáasi.

Nsímé tərə

¹⁷ Pimárecɔ, ne ikari nó kpáselenle re ani nómenécíre tí ne pepere pikóólentene ne picókoi n sónaari. Lẽ kapi n wai ne lẽ kapi n céési ye ne icélaa iyẽ kani ní yósi memíi wele. Ani pikékúrí rinyósó. ¹⁸ Ai Urópiima Kirisi pikéi ke lipite pẽ mpuri api lẽ wai, amá pikuloi likó kapi ne náasi. Pi ye nnólari ne akéhe ne fele api pepere ápi líka kumúhè n nyu kiraasente. ¹⁹ Amá in nóó, mprá úye ye nyule lẽ kani Upíima m pakarelẽ. Lẽ nnya ke rinépóó ari nó nnya láárú. Ne la re ani mewéesesəhə m má nən ne lisəne wai, nóinésói iké n kpáiiilè nən ne likópe kaase. ²⁰ Uléecaa yee ye nkíhnihe n he yé nfáani Setani ritékéé uu nóanéna metene u wai.

Urópiima Yeesu uké ípaeléé nó nyíse! ²¹ Unékéicɔ Timotee ye nó yáasi. Pinémárecɔ Lusiuyuusi ne Yasəə ne Sosipatee pó ne kə nó yáasi.

²² Née Pəoli uteləwəle, Terituusi yee rítelé ntí ní wói. Nè ne kə Upíima yee tó ne nnó m péneselè tinyiri ne nó yáasi. ²³ Kayusi yee ukeyə-i kusáne né ní yósi ye nó yáasi. Ukeyə-i ke Kirisi pikó nnéi api ye cápíne api keyóme yáasi. Kuyu siwóó ucápine Erasiti ne urómárecɔ Kuwaritusi pó ne kə nó yáasi.

[²⁴ Urópiima Yeesu Kirisi uké ípaeléé nónnénéi nyíse! Amí.]

Ipakare tərə

²⁵ Ani tíye tóké Uléecaa pakare. Liriýíkí re u yé fe uu wai ani nfatene kémee pelu. Yeesu Kirisi Nsímé

Kecire kam n yóólẽ kuu yé ne lã wa. Nkeméé kuu lèlèe hái mækèe-me m pékaalẽ lesene uké ró nyíse. ²⁶ Li nképèni lã ke antepuyè api n wói ne rinóó ke Utènciré Uléécàa uu n hè nnya metéí kémèe léemèlè lin nyáni, ai kò nképèni tíyèe ketè nnéí pìsoi api li ceru piké ne Uléécàa n waisè api kò ne kèfa u tene nnya.

²⁷ Uléécàa məcire kóló yèe mɛwéesesəhə ute. Liké ne Yeesu Kirisi ritiki tóké ne ríyú u n waiselè hái ne nńá píyèi-pò. Amí!

Nkomine Fal Ritɛlé Sola New Testament

copyright © 2010 UEEB/SIM au Benin

Language: Sola (Miyobe)

Translation by: SIM International

Sola, Nkomine Fal Ritɛlé

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-02

1bac8ff9-a7c9-52ef-bb5e-7155dd6ba1a1